

Torsdagen den 10 oktober
Kl. 15.00

1 § Justerades protokollet för den 2 innevarande månad.

2 § Taletiderna vid besvarande av frågor

Anf. 1 TALMANNEN:

Under det riksmöte vi nu börjat gälla som bekant i vissa avseenden ändrade regler för frågeinstitutet. Liksom hittills är frågedebatterna begränsade till frågeställaren och vederbörande statsråd. Det första anförandet från varje talare får räcka längst två minuter, anförandena därefter längst en minut. Varje talare får ordet högst tre gånger, och en frågedebatt kan alltså pågå längst åtta minuter.

Då alla frågor skall besvaras vid en enda frågestund i veckan är det givetvis angeläget att den föreslagna förkortningen av taletiderna strikt iakttas. Tjänstgörande talman kommer därför att rigoröst tillämpa bestämmelserna att anföranden i frågedebatter får pågå *längst* två resp. en minut.

3 § Svar på fråga 1985/86:62 om den planerade utfyllningen av Klara sjö i Stockholm

Anf. 2 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Olof Johansson har frågat mig på vilka grunder regeringen anser att delar av Klara sjö i Stockholm bör få tas i anspråk.

Jag utgår ifrån att Olof Johansson åsyftar skälen för regeringsbeslutet den 3 oktober beträffande stadsplan för del av Klarastrandsleden m. m.

I alla planärenden har regeringen att väga olika intressen mot varandra. Ofta har de intressen som står mot varandra avsevärd tyngd. Så var fallet beträffande Klarastrandsleden, där lokala och regionala trafikintressen ställdes mot starka miljöintressen. Regeringen fann att miljöintressena var så betydande att det fanns anledning att undanta större delen av Klarastrandsleden från fastställelse.

Kommunikationsministern kommer senare att på fråga av Jan-Erik Wikström redogöra för betydelsen av utbyggnaden av bangården vid Stockholms central. Det i stadsplanen redovisade järnvägsområdet utgör nämligen en förutsättning för den förbättring av bl. a. pendeltågstrafiken i Stockholmsregionen som riksdagen godkände den 19 december 1983. En viss

utfyllnad av Barnhusvikens norra sida närmast Kungsbron måste därför godtas för att tillgodose SJ:s behov av utvidgning av järnvägsområdet.

Anf. 3 OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på denna premiärfråga i den här försöksverksamheten.

Frågan om Klara sjö har väckt mycket stor, och berättigad, uppmärksamhet i Stockholm under valrörelsen och efter valrörelsen. Det har blivit något av en symbolfråga då det gäller miljöintressen här i storstaden, där asfalt och betong breder ut sig på bekostnad av just människors miljö.

Jag är helt medveten om att det ofta i sådana här frågor krävs en avvägning mellan olika intressen. Men i det här fallet tycker jag inte att avvägningen har fått någon chans. Man har helt enkelt inte utgått från miljöintressena när det gäller Klara sjö och Klarastrandsleden utan i första hand från andra intressen: trafiken skall fram, kollektivtrafiken skall ordnas. Det är i och för sig bra och baseras på ett avtal. Men det är fel när det i regeringsbeslutet sägs att detta förutsätter att man tar Klara sjö i anspråk. Det avtal som vi diskuterade här i riksdagen före jul 1983 förutsätter inte att man tar i anspråk Klara sjö eller Klarastrandsleden. Möjligen förutsätter de avtal som därefter har slutits en sådan hantering, men det är i så fall faktiskt en fråga mellan SJ och trafiklandstingsrådet. Det baseras inte på det avtal som vi hade att diskutera här i riksdagen. Vi var alla överens om att det är viktigt med en bättre kollektivtrafik med pendeltågen här i regionen. Men det är fel när man i regeringsbeslutet säger att detta förutsätter att Klara sjö tas i anspråk. Jag vill ha ett besked från bostadsministern på den här punkten.

Anf. 4 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Jag gör samma tolkning som Olof Johansson på den här punkten. Jag anser inte att avtalet förutsätter en utbyggnad vid Klara sjö, i den meningen att det står att så skall ske, utan i den meningen att avtalet reglerar trafikförhållandena. Pendeltågstrafiken skall öka med 30 % och fjärrtågstrafiken skall förbättras, och detta sammantaget leder till att SJ behöver utvidga sitt spårområde på ett sådant sätt att delar av Klara sjö därigenom tas i anspråk. Jag tror inte att Olof Johansson och jag gör olika tolkningar på det området.

När det gäller frågan om avvägningar mellan olika intressen, kan jag naturligtvis inte dela Olof Johanssons ståndpunkt att miljön inte har fått en chans. Miljön har väl verkligen fått en chans, när vi har tagit undan praktiskt taget hela Klarastrandsleden från en utbyggnad till fyrfilig trafik, med den utfyllnad som därav föranleds?

Anf. 5 OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det är bra att Hans Gustafsson erkände detta. I regeringsbeslutet står det faktiskt: "Enligt ett den 19 september 1983 mellan staten, SJ och landstinget träffat avtal skall kapaciteten under högtrafiktid öka med 30 procent till år 1992. Detta förutsätter en utbyggnad av bangården vid Centralstationen, eftersom spår som i dag används för SJ:s fjärrtågstrafik måste tas i anspråk för pendeltågen."

Det här kommer senare att behandlas av Jan-Erik Wikström i en annan frågedebatt, men det medgivandet från regeringens sida är väl redan givet, att det där inte stämmer helt med verkligheten.

När det gäller avvägningen hade regeringen på både formella och sakliga grunder enligt min uppfattning en möjlighet att upphäva det beslut som har tagits. En av intressenterna, som är sakägare, fick ju inte komma till tals före processen. Men på den punkten har regeringen valt att fria.

Anf. 6 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Olof Johanssons citat ur regeringsbeslutet gav uttryck för precis det jag sade. Det var däremot i fråga om Olof Johanssons tolkning av beslutet som jag sade att jag kommer till samma ståndpunkt som han. Det avtal som är träffat om en utbyggnad av pendeltågstrafiken och av trafiken med fjärrtåg leder just fram till att man behöver ta Klara sjö i anspråk.

Sedan tycker jag att det är litet underligt när Olof Johansson vill göra gällande att vi inte har tagit tillräckliga miljöhänsyn i det här sammanhanget. Tvärtom – i detta mycket svåra och komplicerade ärende, med många miljöeffekter oavsett hur man handskas med det, har miljöfrågorna i osedvanligt hög grad vägts in med mycket stor tyngd. I ett mycket sent skede har vi tagit den hänsynen till miljön att vi har omöjliggjort en utbyggnad av Klarastrandsleden till en fyrvägsled.

Jag tycker nog att vi i den här frågan har tillgodosett miljöintresset så långt det har varit möjligt i kampen med andra intressen.

Anf. 7 OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag noterar att det ändå på den här punkten fanns en formell felaktighet i beslutet. Regeringen tog inte till vara sin möjlighet att ge större förutsättningar för en öppen och fri debatt och att få ett bättre utredningsunderlag för restriktionerna på miljösidan.

Debatten fortsätter, Hans Gustafsson. Det är ju så att människor anser att det fortfarande finns stora oklarheter som inte har utretts. Som jag ser det beror detta på att man inte har utgått från restriktionen att Klara sjö inte får fyllas igen eller att det inte är någon självklarhet att Klarastrandsleden skall vidgas.

Därför blir min slutsats av vårt meningsutbyte och den debatt som förs: Bevara Klara sjö också i framtiden! Det är en viktig fråga för den här regionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1985/86:15 om religionsundervisningen i skolan

Anf. 8 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på Marianne Karlssons fråga om undervisningen i religionskunskap.

Jag anser inte att det finns underlag för att i allmänna ordalag tala om att undervisningen i religionskunskap "försummas". Däremot är det ett pro-

blem att en del av de lärare som undervisar i ämnet religionskunskap saknar utbildning för detta. Av bl. a. denna anledning tillhör religionskunskap de av statsmakterna prioriterade fortbildningsområdena. Många fortbildningskurser i religionskunskap får dock inställas därför att anmälningarna är för få.

Genom den nya lärarutbildningen för grundskolan, som riksdagen beslutade om i våras, kommer det förhållandet att lärare helt saknar utbildning i ett ämne, som de undervisar i, att på sikt bli mindre vanligt. Behovet av fortbildningsinsatser för nu verksamma lärare utreds för närvarande av skolöverstyrelsen. Inom utbildningsdepartementet har också nyligen påbörjats en översyn av fortbildningsorganisationen bl. a. i syfte att åstadkomma förbättrade planeringsmetoder för att prioriterade fortbildningsområden skall få ökat genomslag i verksamheten.

Enligt min mening finns det ingen anledning för regeringen att nu vidta ytterligare åtgärder när det gäller undervisningen i religionskunskap.

Anf. 9 MARIANNE KARLSSON (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Den tekniska utvecklingen i världen har gett mycket större rörelsefrihet åt alla människor och folkslag. Ju större rörlighet vi får, desto större sociala problem och livsproblem skapas genom skillnader i kultur-, livs- och religionsåskådning. Denna utveckling gör att det är viktigare nu än det har varit tidigare när det gäller trosfrågor att vi i Sverige har religionsfriheten inskriven i grundlagen. Men det är inte acceptabelt att religionsfriheten drivs så långt att religionsundervisningen tillåts stagnera eller missköts.

Ett par undersökningar i frågan visar faktiskt att det på vissa orter är mycket dåligt ställt med religionsundervisningen, och det är då allra sämst ställt med undervisningen i kristendom; vår egen religion försummas mest. Jag menar att om den försummas, då försummas också de stora mänskliga livsfrågorna. Det är viktigt att eleverna i skolan får tillfälle att samtala om etiska frågor och om livsfrågor.

Jag har som politiker till uppgift att se till, att läroplanen följs. Den innehåller ju upplysning om att Bibeln skall användas i undervisningen och även att sånger och psalmer skall ingå. Denna läroplan antogs under den borgerliga regeringens tid och utgör en bra grund för undervisning, bara den följs.

Läroplanen skall följas, ty annars får inte eleverna lära känna sin kultur, där kristendomen har spelat och spelar en stor roll. Jag tror dock att många lärare har svårt att klara denna undervisning. De får själva för litet undervisning i religion på lärarhögskolorna och för litet fortbildning. Det kan upplevas som känsligt att undervisa i kristen tro och i livsfrågor. Det är då lätt att hoppa över sådant och hellre undervisa i österländska religioner.

Jag tycker att svaret är litet nonchalant, när herr statsrådet bara säger att han inte skall göra någonting. Det är nonchalant att inte bry sig om människorna ute i bygderna som oroar sig för detta. Jag vill fråga om inte utbildningen för lärarna kan intensifieras ganska omgående.

Anf. 10 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Den här frågan har diskuterats vid många tillfällen i riksdagen. Jag noterar av Marianne Karlssons inlägg i dag att hon inledningsvis sätter gränser för religionsfriheten. Den får inte drivas så långt att den innebär att undervisningen i religion eftersätts, säger hon. Jag tror att hon där gör sig skyldig till ett misstag. Religionsfriheten är ju primärt rätten för varje enskild människa både att omfatta en religion och att avstå från att omfatta den. Undervisningen i religionskunskap har andra funktioner.

Jag skulle vilja fråga: Menar Marianne Karlsson verkligen att lärarna fuskar? Läroplanen är bra, men den följs inte, säger hon ju. Jag tycker att det är ett allför generellt uttalande för att det skall kunna hävdas. Påståendet att lärarna inte kan undervisa i den religion som omfattas av den svenska kyrkan och därför väljer att i stället undervisa om österländsk religion tycker jag var märkligt.

Anf. 11 MARIANNE KARLSSON (c):

Herr talman! Det finns två olika utredningar som har visat att bara en tiondel av den avsedda undervisningen ges till våra barn, och jag tror att både statsrådet och jag bör ta del av dem ordentligt.

Jag har här ett urklipp ur en tidning där en lärare säger:

”– Barnen har kanske inte kunskap med sig hemifrån, de tycker inte att ämnet angår dem.”

Kanske det är därför man inte skall lära ut kristendom i religionsundervisningen.

”Andra klasser tycker det är jätteroligt att exempelvis sjunga psalmer”, säger en lärare – och då sjunger man psalmer.

Jag tror att skolministern behöver ta sig en funderare och se över hur religionsutbildningen går till. Religionsundervisning är också kristendomsundervisning. Vi får inte glömma bort vår egen kristendom, som är grunden för vårt land.

Anf. 12 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag har i mitt svar pekat på att fortbildning i religionskunskap för lärare är ett prioriterat område. Det ägnas all uppmärksamhet. Men vi har hittills inte, det medger jag, tvångsvis utbildat lärare som inte har anmält sig till kurserna. Det är möjligt att vi i nästa omgång får göra det.

Låt mig bara ytterligare tillägga att jag tycker att det var litet häftigt av Marianne Karlsson att beskylla lärarna för att konsekvent fuska och fly in i de österländska religionerna i stället för att undervisa om den svenska statskyrkans religiösa uppfattning.

Anf. 13 MARIANNE KARLSSON (c):

Herr talman! Det är ingen beskyllning mot lärarna. Jag sade att det var svårt för lärarna att undervisa i ett ämne där de inte själva kan frågorna. Därför behövs det i detta fall omedelbart en utbildning av lärarna, och jag tackar för beskedet att vi skall prioritera just utbildningen för lärarna.

Jag har dock den erfarenheten att man nu, när kommunerna har det jobbigt med att få pengar till olika anslag, omedelbart drar in anslagen till

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

*Om ökade möjligheter
att se finländsk TV
i Sverige*

utbildning i kristendoms- och annan religionsundervisning. Jag vet att det är sant.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1985/86:18 om ökade möjligheter att se finländsk TV i Sverige

Anf. 14 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Karin Söder har frågat mig när åtgärder kommer att vidtas för att finländska invandrare i Sverige skall få goda möjligheter att se finländsk TV.

Syftet med ett nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit är att bereda alla invånare i de medverkande länderna möjlighet att ta del av radio- och TV-program från de övriga länderna. Ett första steg i samarbetet kan tas år 1987, när Tele-X-satelliten tas i drift. Diskussionen mellan de berörda länderna om satellitens användning för TV-sändningar är nu inne i ett avgörande skede.

I avvaktan på en satellitlösning kan det vara värdefullt att, som ett begränsat försök, överföra grannlandsprogram med hjälp av marksändare. De finländska och svenska statsministrarna har därför kommit överens om att söka få till stånd etersändningar av en finländsk TV-kanal i Storstockholmsområdet.

En särskild utredare tillkallades den 6 juni i år för att förbereda sändningarna. Överläggningar med företrädare för Finlands regering pågår.

Regeringen har nyligen till lagrådet överlämnat ett förslag till en särskild, tillfällig lag om sändningsverksamheten. Avsikten är att en proposition skall lämnas till riksdagen under hösten. Förslaget bygger på att det finsk-svenska programutbytet efter år 1987 skall ske via Tele-X-satelliten.

Anf. 15 KARIN SÖDER (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Göransson för svaret.

I vårt land är invandrarna från Finland en mycket stor grupp. Det är inte mindre än 127 000 barn och 382 000 vuxna som har finländsk härkomst, enligt statistik som har framlagts för inte så länge sedan. Därav är en stor andel finlandssvenskar, dvs. har svenska som modersmål. Resten är finsktalande.

För dessa människor är det oerhört viktigt – och det är en gemensam nordisk angelägenhet – att de får tillgång till hemlandets kultur och tradition. Framför allt är det betydelsefullt att de finskspråkiga har möjlighet att upprätthålla barnens modersmål, sitt eget språk, för att på det sättet få en tillhörighet i det nya landet som de annars skulle gå miste om. Kontakten mellan Finland och Sverige är ju viktig att upprätthålla, om man tänker återvända.

Svaret innehåller vissa positiva element. Jag är glad för att arbetet med satellitfrågan äntligen är inne i ett mera positivt skede än tidigare. Men jag är inte nöjd med resten av svaret.

Det är visserligen bra att det har tillsatts en utredare för att förbereda sändningarna, men hur går det med det löfte som Olof Palme avgav i mars månad detta år, nämligen att det inom ett år skulle vara möjligt att se finländsk TV i Sverige? Olof Palme och Kalevi Sorsa kom ju överens om detta. Jag vill ha ett svar på den frågan. Håller det löfte som avgavs den 5 mars?

Anf. 16 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Det löftet innebar att vi från svensk sida förklarade, att under förutsättning att de finska programmen var fria att sändas över Nackasändaren, skulle man kunna lösa frågan och komma i gång med sändningar i februari nästa år. Den förutsättningen står kvar. Huruvida finnarna klarar att friköpa alla program för sändning kan jag däremot inte uttala mig om i dag.

Anf. 17 KARIN SÖDER (c):

Herr talman! Men uttalandet gjordes de facto av den finske och den svenske statsministern tillsammans. På grundval av uppgifter från många håll kan jag omvittna att de finländare som bor i Sverige är mycket otåliga. De trodde på löftet att sändningarna skulle komma i gång inom ett år.

Jag vill ställa ytterligare en fråga. Den 6 juni tillkallades en särskild utredare. Det var bra, även om jag tycker att det var litet senkommet, eftersom tidsmarginalen var så liten. Kan man förvänta sig att vi inom ett år efter den 6 juni i år har möjlighet att i Sverige se finländsk TV med såväl finlandssvenska som finska program?

Anf. 18 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag ber att få upprepa: Under den förutsättning som angavs när statsministrarna träffades och som därefter har upprepats, nämligen att det står fritt att sända programmen, är vi klara att påbörja sändningarna i februari.

Anf. 19 KARIN SÖDER (c):

Herr talman! Då är jag mycket belåten med svaret. I februari skall vi alltså kunna se finländsk TV i Sverige. Jag hoppas att också satellitfrågan bringas till en snar lösning i de förhandlingar som pågår. Det finns en stor otålighet också på den punkten. Vi måste få en slutlig lösning på de här problemen.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1985/86:33 om det statliga aktivitetsstödet till föreningar med ungdomsverksamhet

Anf. 20 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! I det material som publicerats av det socialdemokratiska partiet och i det som uttalats av mig personligen finns inget som ger underlag för förutsättningen för Sten Anderssons i Malmö fråga. Den summa han nämner, 500 kr., avser nämligen inte bara statliga bidrag, utan också

kommunala. En person som deltar i t. ex. idrottsträning kan alltså redan vid två à tre aktiviteter per vecka under säsongen drabbas av en årskostnad på 500 kr. vid bortfall av aktivitetsstöden.

Anf. 21 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag har ställt frågan därför att det i tal, artiklar och flygblad runt om i landet har förekommit uppgifter om att moderaternas förslag om att slopa aktivitetsstödet skulle innebära att t. ex. en medlem i en fotbollsförening skulle få betala ytterligare 500 kr. om året. Dessa uppgifter förekom i stor omfattning under valrörelsen.

Jag vill påstå att uppgifterna innebär en grov överdrift, och det är kanske typiskt att statsrådet nu efter valet har fått "kalla fötter". 500 kr. är ett helt osannolikt belopp. Vad skulle det innebära? Jo, exempelvis en knatte i en fotbollsförening skulle behöva träna en gång på måndagarna, två gånger på tisdagarna, en gång på onsdagarna, två gånger på torsdagarna, en gång på fredagarna, två gånger på lördagarna och en gång på söndagarna året om. Finns det någon sådan träningsnarkoman?

Jag är tacksam att det är statsrådet som svarar på min fråga, eftersom han har ett visst ansvar för utbildningen i vårt land och kan tala om för några av sina närstående att två och två fortfarande blir fyra – även under ett valår.

Anf. 22 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Vi kom möjligen upp i fel ordning i den här debatten. Jag gav ett svar på Sten Anderssons fråga och konstaterade att vi från vårt håll har talat om effekten av borttagna statliga och kommunala bidrag och sagt att 500 kr. då svarar mot två à tre aktiviteter per vecka. Det var det svaret jag gav.

Anf. 23 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Den fråga jag ställt är baserad på vad ett uteblivet statligt aktivitetsstöd skulle få till följd. Man har från socialdemokratiskt håll runt om i landet påstått att det skulle kosta vissa fotbollsspelare och medlemmar i vissa föreningar 500 kr. per år. Detta framgår av en mängd annonser, flygblad och tal. Jag tackar för att statsrådet tar avstånd från denna form av matematik.

Anf. 24 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Nej, Sten Andersson, jag tar inte avstånd från något som jag har sagt eller som mitt parti har givit uttryck för i valrörelsen. Vi har talat om effekten av en nedskärning av statliga och kommunala bidrag. Moderaterna har faktiskt förklarat – i varje fall tror en del kolleger till Sten Andersson att det är på det sättet – att de aldrig borde ha gett sig in på att precisera hur kommunerna skulle spara pengar. – När 40 000 människor på Ullevi fick höra att vi ville spara in på knatteidrotten kunde vi inte försvara oss, sade en moderat kollega till Sten Andersson i Dagens Nyheter i går.

Anf. 25 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Låt mig bara få påminna statsrådet om att enligt ett finansutskottets betänkande som vi behandlade här i kammaren i våras ville statsrådets eget parti dra in 70 milj. kr. mer av bidragen till kommunerna. Skulle den här verksamheten raseras om vi hade fått bestämma, så måste effekten bli precis densamma när statsrådets eget parti fått igenom sin uppfattning.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1985/86:39 om det nordiska samarbetet på satellit-TV-området

Anf. 26 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Ingrid Sundberg har frågat mig om det planerade samarbetet över Intelsat kommer att ersätta det hittillsvarande Tele-X-samarbetet.

Tyvärr har, såsom Ingrid Sundberg redovisar i sin fråga, någon uppgörelse ännu inte träffats mellan de nordiska länderna om ett TV-samarbete via Tele-X. Förhandlingarna är nu emellertid inne i ett mycket intensivt skede, och det är min bedömning att vi mycket snart skall se ett resultat.

Samtidigt som förhandlingarna om en användning av Tele-X har pågått har under våren och sommaren televerken i de nordiska länderna studerat möjligheterna att använda kommunikationssatellit för att sända nuvarande TV-kanaler i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige för vidarebefordran till hushåll anslutna till kabelnät i de nordiska länderna. Initiativet i frågan har tagits av televerken.

Som jag anförde vid Nordiska rådets session i mars i år blir ett programsamarbete som bygger på användning av kommunikationssatellit ett ojämnt nordiskt samarbete. Programmen förbehålls de människor som bor i tätorter och är anslutna till kabelnät, och de som ej är anslutna till kabelnät, t. ex. i små tätorter och i glesbygd, ställs utanför. Sändningarna från Tele-X, som är en direktsändande satellit, kommer alla att kunna ta emot. Med den bakgrunden är det inte aktuellt att från svensk sida låta den av televerken diskuterade programspridningen ersätta ett programsamarbete via Tele-X. Samma bedömning har även redovisats från ansvariga i Finland och Norge. Danmark, som inte medverkar i Tele-X-projektet, deltar inte heller i förhandlingarna om programsamarbetet via denna satellit.

Anf. 27 INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Göransson för svaret och vill redan från början ställa ytterligare en fråga, nämligen: Vad menas med att förhandlingarna är inne i ett mycket intensivt skede? Innebär det att vi inom en fastställd tidsrymd kan räkna med att få besked om huruvida de andra nordiska länderna kommer att följa de svenska kraven när det gäller prissättningen på hyrandet av Tele-X-satelliten?

Statsrådet Göransson säger att användandet av en kommunikationssatellit för nordiskt TV-samarbete blir ett ojämnt nordiskt samarbete. Jag kan hålla

med om det. Men det är ojämnt bara så länge som kabelutbyggnaden inte har blivit praktiskt taget total. Erfarenheterna från andra länder visar att kabelutbyggnaden går mycket snabbt. Frågan är om vi inte vid den tidpunkt när vi står inför användandet av direktsändande satellit konstaterar att kabelutbyggnaden då hunnit så långt att vi lika väl kan ta programmen över kabel.

Det kanske också bör läggas till att jag, sedan jag framställde min fråga, har fått reda på att ett nytt skandinaviskt TV-bolag håller på att bildas med Kinneviks mediaföretag som huvudman. Man funderar på att sända nyheter och underhållning över de nordiska länderna. Även i detta fall blir det, såvitt jag förstår, fråga om att sända över kabel, men man utreder också möjligheten att sända direkt. Det innebär, som jag ser det, att det är en oerhörd konkurrens när det gäller att få sända nordiska program i de olika grannländerna. Nu börjar jag själv, efter alla dessa år, att vackla inför Tele-X och dess möjligheter.

Anf. 28 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Förhandlingarna är, som sägs i mitt svar, inne i ett mycket intensivt skede. Det betyder att vi befinner oss i slutfasen i de överläggningarna. Jag räknar med att inom en mycket nära framtid kunna redovisa resultatet.

Det är riktigt att man i andra länder har byggt ut kablarna mycket långt. Naturligtvis är det så, att Sverige med sin geografiska struktur, med nuvarande fördelning av bebyggelse över landet, faktiskt har betydande svårigheter att inom en överskådlig tid förse hela landet med kabel. Det är ett av de skäl som jag har haft som grund för mitt påstående att det kan bli ett ojämnt samarbete.

Anf. 29 INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Får jag då fråga statsrådet Göransson om han gör den bedömningen att televerken, i de fall förhandlingarna avklaras när det gäller Tele-X, kommer att avstå från sitt planerade samarbete om man står inför realiteten att det blir ett Tele-X-samarbete.

Jag tror nog att statsrådet Göransson i någon mån överdriver det här med den geografiska solidariteten i vårt land. Det brukar ju vara på det sättet att om man får en täckningsgrad på ungefär 80 % – det är ju de sista procenten som är dyrbarast och som man inte uppnår – så accepterar man att det nordiska telesamarbetet sker över kabel.

Anf. 30 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag uttalade mig i det här sammanhanget inte om den geografiska solidariteten. Jag uttalade mig om den geografiska verkligheten. För mig var det angeläget att alla medborgare i landet faktiskt skulle få del av de nordiska programmen – inte bara 80 %. Det var fråga om ambitionsnivån.

Anf. 31 INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Jag frågade också om statsrådet Göransson trodde att televerkens arbete vad gäller deras planer på ett TV-samarbete skulle läggas

ned inför det faktum att de här förhandlingarna kommer att avslutas. Jag tycker att det är en väldigt viktig fråga. Det är ju inte förrän vi har fått ett svar på den frågan som vi kan diskutera frågan om den geografiska solidariteten vad gäller kabelutbyggnaden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

*Om det statliga stödet
till fristående skolor*

8 § Svar på fråga 1985/86:43 om det statliga stödet till fristående skolor

Anf. 32 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på Per Unckels fråga om regeringens prövning av ansökningar om bidrag till fristående skolor.

Regeringen uppdrog i oktober 1983 åt skolöverstyrelsen att utvärdera verksamheten vid de fristående skolor för skolpliktiga elever som för närvarande får statsbidrag. Uppdraget skall redovisas senast den 1 maj nästa år. Detta hindrar självfallet inte regeringen från att pröva ansökningar som kommer in dessförinnan. I utbildningsdepartementet bereds för närvarande ansökningar om statsbidrag till ytterligare nio fristående skolor. Dessa kommer att prövas med utgångspunkt i de kriterier som riksdagen lade fast hösten 1982.

Anf. 33 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka skolministern för svaret på min fråga.

Bakgrunden till min fråga är att moderater och socialdemokrater har olika mening om de fristående skolorna. Moderaterna vill garantera alla elever rätt att välja den skola de vill – inte bara de elever som råkar ha föräldrar som kan betala för sig. Skärningspunkten mellan oss och socialdemokraterna är alltså entydig. Socialdemokraterna vill bara ge stöd till de skolor som de själva gillar.

Häromåret gjorde regeringen i praktiken reglerna ännu njuiggare: inga nya skolor skulle bli stöds skolor innan utvärderingen var avslutad 1986. Riksdagen sade dock, herr talman, nej till en sådan regel. Nya omständigheter skulle, sade riksdagen, kunna föranleda att stöd också gavs till skolor före 1986.

Döm om vår förvåning när skolöverstyrelsen, efter att ha yttrat sig över de ansökningar som Bengt Göransson nu talar om, påpekar att man måste ha utvärderingen innan man kan avgöra om några nya omständigheter har kommit till!

Detta är det perfekta cirkelbeviset. Stöd skall utgå, trots utvärderingen, om nya omständigheter har tillkommit. Men utvärderingen måste först fram för att man skall kunna utrona om omständigheterna verkligen är nya.

Nu svarar Bengt Göransson att regeringen naturligtvis skall pröva de ansökningar som ligger på regeringens bord. Fattas bara annat!

Frågan till regeringen, herr talman, kvarstår emellertid: Anser Bengt Göransson också att han måste vänta på utvärderingen till 1986 innan han kan svara ja på de ansökningar om stöd som regeringen nu har att behandla?

Anf. 34 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag har i mitt svar påpekat att vi för närvarande har ansökningar om bidrag från ytterligare ett antal skolor. Jag har vidare påpekat att de ansökningarna kommer att prövas med utgångspunkt i de kriterier som riksdagen lade fast hösten 1982. Därmed har Per Unckel fått svar på den fråga som han ställde sist.

Jag har som ansvarigt statsråd naturligtvis inte någon anledning att stå som svarande för beslut och yttranden i skolöverstyrelsens styrelse. De ingår i det underlag som jag har att ta ställning till, och jag skall beakta vad som där är sagt.

Per Unckel säger att socialdemokrater bara vill ge stöd till sådana skolor som de gillar. Jag råder dem som är nyfikna att se efter vilka skolor som har fått bidrag av regeringen. De skall då få se vilken spännvidd i verksamhetsformer det är på de skolor som vi gillar.

Anf. 35 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Ett tillkommande råd till nyfikna skulle kunna vara att de, efter att regeringen har fattat de beslut som vi nu diskuterar, ser efter vilka skolor som regeringen inte beviljar något stöd. Eller innebär det som statsrådet Göransson just sade att det kommer att utgå stöd till de skolor som hittills inte har fått stödet trots att de har ansökt? Det är flera av de skolor vilkas ansökningar nu ligger på regeringens bord som tillhör den kategori som socialdemokraterna inte alls gillar.

Herr talman! Min fråga till skolministern kvarstår. Han säger att regeringen avser att beakta skolöverstyrelsens cirkelbevis. Är det svaret på de värdanden som kommer från föräldrar och skolor runt om i landet om en anständig behandling också av deras barns skolgång?

Anf. 36 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag sade att skolöverstyrelsens yttrande självfallet kommer att beaktas i beredningen. Jag hoppas att Per Unckel inte misstycker att vi läser igenom de yttranden som kommer från skolöverstyrelsen. Jag har däremot sagt att beslut kommer att fattas mot bakgrund av de kriterier som riksdagen lade fast 1982.

Anf. 37 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Regeringen skall självfallet läsa vad skolöverstyrelsen skriver. Men om skolöverstyrelsen skriver en sak som står i hundraprocentig motsats till vad riksdagen har sagt kräver anständigheten faktiskt att Bengt Göransson här och nu medger att han skall avstå från att beakta de delarna av skolöverstyrelsens framställning. Det beskedet har Bengt Göransson dess värre inte haft kurage att ge här i kammaren i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 38 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara Per Unckels fråga om valmöjligheter inom det offentliga skolväsendet.

Regeringen vill öka möjligheterna att inom den allmänna skolan ge olika skolenheter olika profiler och ta hänsyn till elevers och föräldrars önskemål när det gäller att välja skola. Denna valfrihetsaspekt kommer, med de självklara praktiska begränsningar som finns, att beaktas i alla sammanhang där regeringen har att ta ställning till skolfrågor.

Ett aktuellt exempel finns i proposition 1985/86:10 om ny skollag, som för närvarande ligger på riksdagens bord. Där behandlas frågan om elevernas fördelning på skolenheter. Jag har på den punkten anfört att enligt min mening de enskildas önskemål bör nämnas som en faktor som kommunerna skall ta hänsyn till när eleverna fördelas på skolenheter. Detta är avsett att komma till uttryck i en föreskrift i skolförordningen. Vad en sådan föreskrift kommer att innebära rent praktiskt måste givetvis ytterst bli beroende av ställningstaganden i den enskilda kommunen.

Anf. 39 PER UNCKEL (m):

Herr talman! I den frihetsdebatt som har präglat åtminstone en del av den valrörelse som vi nu har bakom oss har två olika frihetssyner stått mot varandra. Å ena sidan har moderaterna hävdat att det är den enskildes eget val som skall vara avgörande. Den enskilde skall kunna välja dels mellan olika verksamheter inom det offentliga ram, dels mellan verksamheter i det offentliga regi och verksamheter bedrivna med annan huvudman. Å andra sidan underströks i den regeringsdeklaration som statsministern avgav för någon vecka sedan här i kammaren den inskränkta socialdemokratiska frihetssynen. Valmöjligheterna skulle begränsas till olika alternativ tillhandahållna av politiker.

Nu är emellertid sådana valmöjligheter bättre än inga valmöjligheter alls; därav min fråga om hur regeringen avsåg att garantera att valmöjligheter mellan olika offentliga skolor skulle säkerställas. – Eller var det inte fråga om en garanti?

Om det var fråga om en garanti, skulle man med fog kunna ställa följdfrågan: Varför skall man då inte också kunna välja fritt och utan ransonering via plånboken mellan skolor i det offentliga regi och fristående skolor?

Av Bengt Göranssons svar framgår emellertid att garantin inte var mycket värd. Vad statsministern menade var uppenbarligen – jag uppfattar Bengt Göranssons besked så – att man skulle tillföra *en* faktor – underförstått en bland flera –, nämligen hänsyn till elevens egna önskemål. Sedan får vi, säger Bengt Göransson, se vad kommunerna gör på den grunden. Underförstått: Vi får se vad kommunalpolitikerna tänker göra i den delen när de väl skall fatta besluten.

Några ytterligare följdfrågor till Bengt Göransson: *En* faktor av hur

Om valmöjligheterna mellan olika skolor inom det offentliga skolväsendet

många? Vilken vikt skall denna faktor ha gentemot de övriga faktorer som kommunalpolitikerna uppenbarligen skall ta hänsyn till?

Anf. 40 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Elevers fördelning på skolenheter är ett exempel på områden där valfriheten för föräldrarna och för eleverna ökas enligt de föreskrifter som vi kommer att föra in i skolförordningen. Det var det besked som jag gav. Självfallet finns det en rad andra faktorer än elevens eget val som spelar in vid avgörandet av på vilken skolenhet en elev skall placeras. Jag hoppas att Per Unckel inser att detta inte kan vara den enda faktorn. Men genom att också denna faktor nämns i skolförordningen får den faktiskt en sådan tyngd att de ansvariga kommunala politikerna måste ta hänsyn till den.

Anf. 41 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag tror inte att många blev klokare av det svar som Bengt Göransson nu gav, om han avsåg att svara på frågorna om *en* faktor av hur många och om *en* faktor med vilken tyngd bland de många faktorerna. Skall det normalt sett vara elevens val som avgör vilken skola han eller hon skall gå på, eller är det en bedömningsfråga vilken vikt denna aspekt skall ha gentemot alla andra skoladministrativa aspekter som jag mycket väl kan föreställa mig att man från kommunalt håll kommer att anföra? Vilken tyngd skall elevens val ha, Bengt Göransson, när kommunerna gör sin bedömning? Skall normalt det som eleven tycker vara avgörande?

Anf. 42 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Om Per Unckel menar att man i skolförordningen skulle införa regler om procentuell vikt för de olika faktorerna, måste jag göra honom besviken. Något sådant förslag är jag inte beredd att lämna.

Självfallet är det viktigt att ta hänsyn till föräldrars och elevers önskemål, men jag kan för min del inte finna det möjligt att säga att elever och föräldrar alltid skall ha rätt att välja skola. Det finns ju viktiga praktiska begränsningar. Den skola i Skönstaholm eller i Sköndal som alla elever plötsligt skulle välja kanske lokalmässigt inte klarar att ta emot alla dessa elever. Det finns faktiskt en rad praktiska skäl som begränsar friheten att välja skola.

Anf. 43 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag har inte begärt att Bengt Göransson skall säga "alltid". Vad jag däremot begärde var att han skulle ge sitt eget och statsministerns frihetstal åtminstone någon trovärdighet genom att säga "normalt", men inte ens detta klarade han av.

Därmed, herr talman, avslöjas inte bara tomheten i statsministerns deklaration här i kammaren för en vecka sedan utan också på nytt tomheten i civilminister Bo Holmbergs tal om s. k. förnyelse i den offentliga verksamheten. Sammanfattningsvis får man enligt socialdemokraterna bara välja mellan alternativ som politikerna tillhandahåller och dessutom bara om politikerna vill.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 44 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Ylva Annerstedt har med hänvisning till uppgifter i pressen om ett särskilt fall ställt en fråga som rör åtgärder mot ungdomens narkotikamissbruk.

Efter förslag av bl. a. regeringens narkotikakommission har ett brett program mot narkotikan genomförts under de senaste åren. Så har t. ex. polis, kriminalvård, tull och socialtjänst fått ökade resurser. Vad gäller fall av den typ som Ylva Annerstedt tar upp vill jag särskilt peka på att straffskalan för ringa narkotikabrott har skärpts. Detta innebär bl. a. att polisen vid misstanke om sådana brott fått möjlighet att använda sig av husrannsakan och kroppsvisitation. Vid situationer av det slag Ylva Annerstedt beskriver har polisen både rätt och skyldighet att ingripa. Socialtjänstens möjligheter till ingripanden har också vidgats genom det nya s. k. öppenvårdstvänet.

Det är viktigt att sprida information om gällande regler och att främja samarbetet mellan berörda myndigheter. Det pågår också ett intensivt arbete med dessa frågor. Bl. a. har regeringens särskilda samordningsorgan för narkotikafrågor inlett en landsomfattande aktion för att förbättra samarbetet mellan polis och socialtjänst.

Låt mig slutligen, herr talman, få säga att tillgängliga uppgifter klart tyder på att narkotikamissbruket bland ungdomar minskar. Som jag redovisat slår vi oss dock inte till ro med detta. Påståenden om obehindrad narkotikahandel eller om myndigheter som är maktlösa eller intar en slapp attityd kan och bör tillbakavisas.

Anf. 45 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för sväret, som innehåller en uppräkningslista av en lång rad åtgärder om vilka vi alla är eniga. Jag menar att dessa åtgärder uppenbarligen inte räcker för att hindra samvetslösa personer av den typ som jag har redovisat i min fråga.

Folkpartiet har upprepade gånger krävt att allt bruk av narkotika, som inte är medicinskt, skall vara kriminellt. Först då har samhället talat om vad det anser om knarkande och först då får föräldrar, sociala myndigheter och polis det stöd de behöver för att kunna bekämpa samvetslösa personer, som säger till ungdomarna att hasch inte är farligare än sprit.

I en artikel i Svenska Dagbladet den 30 augusti sade sjukvårdsminister Sigurdsen att debatten egentligen handlar om en liten fråga av närmast teknisk natur, nämligen var gränsen skall gå för det straffbara området. Jag tror inte att föräldrarna till de utsatta barnen i Tensta – som det här var fråga om – eller i vilket storstadsområde som helst tycker att det är "en liten fråga av teknisk natur". De vill ha samhällets stöd för att rädda sina barn från undergång.

Instämmer justitieministern i statsrådet Sigurdsens uppfattning att detta är en liten fråga av teknisk natur? Om inte, tänker justitieministern göra någonting åt saken? Ett klart besked att det är förbjudet att knarka är viktigt för framför allt ungdomar. Ingen enda ung människa skall lockas att pröva

narkotika med argumentet att det i alla fall inte är förbjudet. Detta synsätt har man också i Finland och Norge, där man har kriminaliserat narkotikabruk. Varför kan vi inte också göra det i Sverige?

Anf. 46 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Det är förbjudet att knarka i Sverige. Låt oss komma överens om att föra ut det budskapet, inte minst till våra ungdomar. Det är faktiskt på det sättet att myndigheterna, både polisen och socialtjänsten, kan och skall ingripa vid varje typ av bruk av narkotika, och det också i de enstaka fall då detta inte är direkt straffbelagt. Låt oss komma överens om att det är förbjudet att knarka i Sverige. Driv inte en kampanj av motsatt innebörd!

Anf. 47 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Men, justitieministern, varför då inte i lagen säga ifrån att det är förbjudet? Det är ju uppenbarligen så, att det finns en lucka i lagen – justitieministern säger själv att det finns fall då det inte är straffbelagt. Vi kräver att det i lagen klart och tydligt skall sägas ifrån att det är förbjudet att knarka.

Det finns också andra åtgärder som man skulle kunna vidta; vi menar t. ex. att all narkotikahandel skall vara kriminell. I dag är det inte så – det finns luckor i lagen också på den punkten. Vi anser att samhället bör visa den stadga och den fasthet mot allt narkotikahandlande som det skulle innebära att i lagen göra det kriminellt.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1985/86:12 om åtgärder mot vissa terroraktioner

Anf. 48 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Hadar Cars har mot bakgrund av vissa attentat riktade mot israeliska intressen i framför allt Köpenhamn frågat mig om tillräckliga åtgärder vidtagits för att förhindra liknande terroraktioner i Sverige.

I den mån det finns anledning att misstänka terroraktioner här i landet är det självklart att polisen agerar för att stoppa sådana aktioner. Också när det inte finns direkta misstankar om att terroraktioner förestår har polisen hög beredskap för att hindra sådana aktioner.

Enligt vad jag har inhämtat har polisen vidare vidtagit en rad olika åtgärder just för att skydda de intressen som nämns i frågan. Åtgärderna har vidtagits efter diskussion – och i samförstånd – med dem som känner sig hotade.

Mot bakgrund av vad jag har inhämtat ser jag ingen anledning att för närvarande ifrågasätta att polisens beredskap uppfyller de krav man rimligen kan ställa.

Anf. 49 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Det är värdefullt att justitieministern på det sätt han här har angivit ålagt polisen och andra myndigheter att göra vad som står i deras makt för att förhindra terrordåd i Sverige, inte bara mot israeliska utan också mot

judiska personers liv och egendom.

Men vad säger då justitieminister Wickbom: Bör inte den första försvarslinjen mot terrorism i alla dess former, också den som utövas mot judar, judiska synagogor och annan judisk egendom, gå vid ett uttalat och oreserverat ställningstagande från regeringens sida? Har den svenska regeringen gjort några sådana uttalanden med anledning av de i min fråga nämnda terroraktionerna i Köpenhamn eller mot övergreppen mot den judiska synagogan i Oslo?

Såvitt jag vet – jag är mycket tacksam om justitieministern kan korrigera mig på den punkten – har ingen i regeringen uttalat sig mot dessa dåd. I regeringens FN-deklaration finns i varje fall inte en rad om detta. FN-deklarationen avgavs för övrigt dagen före de kallblodiga mordena på tre judar i hamnen i Larnaca.

Min fråga är om justitieministern, som ett väsentligt led i kampen mot den internationella terrorismen och därigenom också som ett skydd för judar och judisk egendom i Sverige, vill medverka till att regeringen framdeles uttalar sitt och regeringens avståndstagande från terroraktioner som dessa närhelst de inträffar.

Anf. 50 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Självfallet tar regeringen i detta och andra sammanhang avstånd från den typen av aktioner. Det är ett mycket bestämt avståndstagande.

Anf. 51 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Delar justitieministern också uppfattningen att man bör göra det inte bara i kretsen av regeringsmedlemmar, utan att man också bör ge uttryck för det avståndstagandet när man känner att det finns ett behov för det?

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1985/86:46 om bemanningen på polisstationerna

Anf. 52 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Börje Stensson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att varje kommun i landet skall tillförsäkras bemanning på befintlig polisstation inom kommungränsen.

Reformen av polisväsendet innebär en demokratisering och en decentralisering av beslutsfattandet inom polisen.

En av de förändringar som genomförs innebär att den lokala polismyndigheten, med dess förtroendevalda styrelse, i fortsättningen själv får besluta var i polisdistriktet det skall finnas poliser stationerade. Det innebär att polisstyrelserna med utgångspunkt i de lokala behoven kan behålla nuvarande stationeringar oförändrade eller besluta om fler eller färre stationeringsorter än i dag. Detta är ett viktigt led i strävandena att demokratisera och decentralisera beslutsfattandet inom polisen.

Den ordning som jag nu har beskrivit har beslutats av riksdagen i politisk enighet.

Anf. 53 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret på min fråga. Jag vill ge ett exempel på vad polisreformen kan innebära.

Regeringen – justitiedepartementet – beslöt någon gång i september att stationeringsorterna i Linköpings polisdistrikt fr. o. m. den 1 november 1985 skall vara Linköping, Kisa och Åtvidaberg. Om andra stationeringsorter i distriktet beslutar den lokala polismyndigheten. Min hemkommun Ydre har då fått beskedet att man avser att dra in den polisbemanning som nu finns, dvs. dra in Österbymo såsom stationeringsort.

När justitieministern gav sina direktiv om vissa stationeringsorter inom polisdistriktet, borde de ha följts av ungefär följande uttalande: Dock får ingen kommun inom polisdistriktet bli helt utan polis stationerad inom kommunen.

Jag förmodar att detta är vad justitieministern har tänkt sig, när han så kategoriskt har förnekat att regeringens beslut kan innebära indragningar av stationeringsorter.

Jag citerar ur Svensk Polistidning nr 8–9: "Regeringens beslut hotar inte en enda av polisens stationeringar. Ambitionen är tvärtom att minska avståndet mellan polisen och allmänheten."

Så har justitieministern svarat i en tidningsdebatt, som uppstod med Svenska Dagbladets hjälp. Det talades om att 90 polisstationer skulle läggas ner.

Hur tänker sig justitieministern agera för att t. ex. polismyndigheten i Linköping skall leva upp till det som justitieministern faktiskt har sagt i denna tidningsartikel om att man skall försöka öka kontakten mellan polismyndigheten och kommunmedborgarna? Det kan man ju inte göra genom att dra in stationeringsorter.

Anf. 54 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag kommer i överensstämmelse med statsmakternas beslut inte att agera. Statsmakternas beslut innebär ju att beslutanderätten i dessa frågor är decentraliserad till polisstyrelsen.

Anf. 55 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! I sina direktiv säger justitieministern att polis skall finnas – ganska självklart, eller hur? – i Linköping, Kisa och Åtvidaberg. Men i sina vidare direktiv säger han ingenting. Det är faktiskt rimligt att varje kommun i landet tillförsäkras en polis stationerad i orten. Jag kan ge andra exempel på att myndigheter bör finnas i varje kommun. Det borde gälla även polismyndigheten. Inte minst i ett läge då man vill öka kontakten mellan polismyndigheten och allmänheten är det ganska väsentligt att man tillgodoser behovet av polis på nära håll.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 56 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Kenth Skårvik har frågat statsrådet Anita Gradin om hon avser att vidta några initiativ för att undvika ett uppreparande av den händelse som inträffade när polismyndigheten i Solna omhändertog en invandrare. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Enligt vad jag har inhämtat har en utredning påbörjats under ledning av länspolismästaren Hans Holmér vid polismyndigheten i Stockholm. Utredningen syftar till att klarlägga vad som hände vid det aktuella tillfället. Innan resultatet av denna utredning föreligger, saknas underlag för att bedöma om särskilda åtgärder behövs.

Anf. 57 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret, som var mycket svävande. Händelsen i Solna, där en asylsökande som tillfälligt hade tillsynsansvaret för två barn omhändertogs av polisen, har väckt berättigad uppmärksamhet och upprört många människor. Vid tillfället blev de två barnen lämnade ensamma utan tillsyn i flera dygn. Det inträffade är mycket allvarligt. Den viktigaste slutsatsen vi har att dra är att det aldrig får hända igen. Jag är därför glad att invandrarministern så klart har tagit avstånd från vad som inträffat och deklarerat att rätten att få tillgång till tolk inte får åsidosättas.

Folkpartiet har sedan länge drivit kravet att asylsökande redan vid sin ankomst till Sverige skall ha rätt till tolk och rätt till juridisk hjälp. Rättssäkerheten för flyktingarna får inte urholkas, även om trycket mot våra gränser ökar.

De flesta av oss är säkert överens om att händelser av det slag som inträffat i Solna inte får upprepas. Men vilka garantier kan statsrådet ge för att så inte sker?

Vi har inte tid att vänta på någon utredning. Det som inte får hända har hänt, och då måste något vara fel. Garantier måste ges, och det kan inte vara så märkvärdigt att tala om att tolk ovillkorligen skall finnas till hands i sådana här fall.

Anf. 58 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Varken Kenth Skårvik eller jag vet vad som egentligen hände i Solna och skall inte heller diskutera det här i kammaren. Men jag är angelägen att i det här sammanhanget säga att självklart skall den som berövas sin frihet och inte kan kommunicera på svenska språket få en tolk.

Anf. 59 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Jag är tacksam för det sista beskedet. Vi vet givetvis inte exakt vad som har hänt, men vi vet att tolk inte fanns till hands och att två barn – det äldsta var åtta år, tror jag – fick vara ensamma i flera dygn. Det är

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

Om åtgärder med anledning av spridningen av sjukdomen aids i Afrika

skrämmande att sådant kunnat hända i vårt svenska samhälle, och jag vill ha garantier av justitieministern för att händelsen inte upprepas.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1985/86:7 om åtgärder med anledning av spridningen av sjukdomen aids i Afrika

Anf. 60 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Ylva Annerstedt har frågat mig vilka initiativ jag avser vidta för att uppmärksamma och bekämpa problemen med aids utbredning i Afrika och vad som görs för att informera och skydda de svenska biståndsarbetarna i Afrika.

Såvitt man hittills vet är sjukdomen mindre spridd i våra biståndsländer än i Centralafrika. Det viktigaste för närvarande är en fortsatt kartläggning av förekomst och smittspridning. Om länderna i fråga önskar svensk hjälp i kampen mot aids, är vi självfallet beredda att pröva detta i positiv anda.

På det multilaterala området arbetar främst Världshälsoorganisationen (WHO) med att samla och sprida information om aids. SIDA och SAREC har kontakter såväl med WHO som med svensk expertis på området. SAREC, det svenska forskningsorganet på biståndsområdet, överväger nu bidrag om ca 1 milj. kr. för fortsatt kartläggning av aids utbredning.

WHO har också helt nyligen vänt sig till statens bakteriologiska laboratorium med en förfrågan om laboratoriet kan medverka när det gäller att klarlägga och bekämpa förekomsten av aids i Afrika. SBL är berett att åtaga sig uppdraget under förutsättning att man kan tillföras särskilda medel för denna uppgift, t. ex. över biståndsanslaget, en fråga som ännu inte prövats, eftersom framställningen kom in i går.

De svenska biståndsarbetare och tjänstemän som reser till Afrika löper en obetydlig risk att drabbas av aids om de följer SIDA:s medicinska rekommendationer. SIDA har nyligen uppdragit åt UD:s och SIDA:s konsultationsläkare att ytterligare precisera rekommendationerna.

Anf. 61 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret och konstaterar att han säger att sjukdomen såvitt man vet är mindre spridd i våra biståndsländer än i Centralafrika. Mot bakgrund av att vi vet att det är en katastrofal hastighet som den här sjukdomen sprider sig med, tycker jag att det finns anledning att se mycket allvarligt på att det är en tidsfråga, innan också de andra länderna är smittade. Vi vet att 30 miljoner människor i dag är smittade av aids i Afrika.

Jag konstaterar att man nu överväger att ge bidrag för att kartlägga sjukdomen aids. Jag tycker att sjukdomen aids är ett sådant katastrofhot att Sverige borde överväga att rikta delar av katastrofbiståndet till insatser för att stödja olika projekt när det gäller forskning om och kartläggning av sjukdomen. Jag vill fråga utrikesministern om han har övervägt att fördela katastrofbiståndet i den här riktningen.

Vidare vill jag fråga: Hur kan utrikesministern så tvärsäkert säga att våra svenska biståndsarbetare löper en obetydlig risk att drabbas av aids, om de följer SIDA:s medicinska rekommendationer, när det faktiskt är så att vi vet mycket, mycket litet om smittvägar och annat då det gäller sjukdomen?

Anf. 62 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! När jag säger "såvitt man vet" bygger jag på uppgifter som har lämnats dels av statens bakteriologiska laboratorium, dels av UD:s och SIDA:s läkare.

I vad gäller användningen av katastrofanslaget är det väl inte självklart att det är just den medelsposten som bör tas i anspråk här. Vi har andra medel till förfogande, om vi kan finna en definierad uppgift.

Anf. 63 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Jag tackar för det beskedet och vill säga att det är synnerligen angeläget att man avsätter medel. Kan man hitta andra medel är jag naturligtvis nöjd med det.

Jag konstaterar också att i svaret säger utrikesministern att om länderna i fråga önskar svensk hjälp skall Sverige ställa upp. Vi vet ju att man på flera håll försöker sopa den här frågan under mattan, eftersom man är rädd för att bli av med turister och alltså förlora inkomster från turismen.

Under lång tid har ju Sverige inom biståndsramarna gjort stora insatser för hälso- och sjukvården, och det har ibland också skett på områden där befolkningen i mottagarlandet kanske inte helt omfattat insatserna och insett nyttan med dem. Jag tänker då framför allt på familjeplaneringsprogrammen. Avser Sverige ändå att ta några initiativ när det gäller ett så allvarligt hot mot hela mänskligheten som aids innebär?

Anf. 64 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Det är min tro att vi i Sverige har kommit längre än man har gjort i de flesta andra länder när det gäller att uppmärksamma den här sjukdomens faror och också när det gäller att finna medel för att ställa diagnos på sjukdomen. Som jag nämnde har statens bakteriologiska laboratorium ett mycket gott anseende, och laboratoriets kapacitet kan eventuellt komma att användas för den här uppgiften, bl. a. med tanke på afrikanska stater.

Anf. 65 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Det är bra att utrikesministern har denna inställning och att de svenska myndigheterna har goda kunskaper och kanske också förmåga att göra en insats. Men vad jag frågade var: Vad avser man från svensk sida att göra för insatser och vad avser man att vidta för åtgärder som kan ses som bra initiativ för att hjälpa dessa länder?

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

*Om besök i Sverige av
utländska örlogsfartyg*

*Om övergreppet mot
Greenpeaces fartyg
Rainbow Warrior*

15 § Svar på fråga 1985/86:13 om besök i Sverige av utländska örlogsfartyg

Anf. 66 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Hadar Cars har frågat mig om den kommentar kabinetssekreteraren har gjort med anledning av ett förslaget amerikanskt örlogsbesök i Stockholm i början av oktober.

Låt mig först säga att regeringen sedan ett par år tillbaka tillämpar principen att normalt inte tillåta örlogsfartyg från två eller flera länder i samma militärpakt att samtidigt besöka en och samma hamn. Tidpunkten för det tilltänkta amerikanska besöket sammanföll med ett redan inplanerat brittiskt örlogsbesök i Stockholm. Därmed borde det enligt nämnda princip accepteras endast om speciella skäl fanns för handen. Så bedömdes inte vara fallet. Fortsatta underhandssamtal med den amerikanska ambassaden om alternativa hamnar ledde sedermera till att regeringen beviljade tillstånd för de amerikanska fartygen att i stället avlägga besök i Göteborg.

Grunden för den ovannämnda principen är att regeringen betraktar örlogsbesök som en bilateral fråga mellan värdlandet och den gästande nationen. Vi vill inte att örlogsbesök skall kunna uppfattas som en angelägenhet mellan Sverige och den ena eller andra militärpakten. Principen skall naturligtvis ses i ljuset av vår alliansfria utrikespolitik, även om praktiska skäl och artighetshänsyn också talar för den ordning som jag här har redovisat. Kabinetssekreteraren har självfallet inte givit uttryckt för någon annan uppfattning i denna fråga. Det lösryckta citat som återgivits i en morgontidning skall inte heller ges någon annan innebörd.

Anf. 67 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Det är för vår alliansfria utrikespolitik farligt om man i utlandet, av uttalanden till pressen som görs av politiskt ledande personer inom utrikesförvaltningen, får intrycket att beslut om hur vi hanterar flottbesök skulle vara en del i en politisk anpassning. Det vore olyckligt om sådana idéer uppstod.

Genom utrikesministerns klara svar på min fråga här i dag anser jag i detta fall faran undanröjd.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på frågorna 1985/86:17 och 42 om övergreppet mot Greenpeaces fartyg Rainbow Warrior

Anf. 68 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Pär Granstedt och Viola Claesson har frågat hur den svenska regeringen avser reagera på övergreppet mot Greenpeaces fartyg Rainbow Warrior.

Det kan konstateras att den franska regeringen har erkänt att medlemmar av det franska militära kontraspionaget den 10 juli i år sänkte miljöorganisationen Greenpeaces fartyg Rainbow Warrior, vilket befann sig i hamnen i Auckland i Nya Zeeland. Fartyget var på väg till de franska öarna i Stilla havet för att protestera mot Frankrikes kärnvapenprov.

· Det rör sig således om ett brott begånget på Nya Zeelands territorium. Därmed faller frågan under nyzeeländsk lag, som jag utgår från kommer att tillämpas i detta fall.

Anf. 69 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret. Jag kan dock konstatera att man, trots att utrikesministern säger att den franska regeringen har erkänt attentatet, drar slutsatsen att ett annat lands lag skall tillämpas. Jag tycker att detta är orhört, för det visar att svenska regeringen inte alls är beredd att reagera.

Den självtagna rätt som Frankrike tagit sig under täckmanteln franskt territorium är inget annat än kolonial maktutövning. I strikt folkrättslig och moralisk mening tillhör dock området den befolkning som tvångsflyttats av franska staten. De små nationerna i denna del av världen protesterar mot provsprängningarna. Bittra erfarenheter av skador på befolkning och miljö har tvingat fram en mångårig kamp. Det avskyvärda attentatet mot Rainbow Warrior och Greenpeace, en organisation som utför en medveten och självuppofterande kamp mot provsprängningarna, har upprört fredsrörelsen i hela världen. Efterspelet har dessutom satt fingret på en av kärnavapennationernas ömmaste punkter. Den interna franska kommunikationen mellan ministrar och statsöverhuvud uppvisar inte endast dålig moral. Den avslöjar också att de som har möjlighet att starta ett kärnvapenkrig t. o. m. saknar behärskning inför en fredlig organisations aktioner. Sverige måste som neutral nation ha råd att protestera mot den franska statens terrorhandling. Sverige borde också självfallet aktivt stödja Greenpeace samt stå på Nya Zeelands sida i kampen för att stoppa provsprängningarna.

Kan utrikesministern ändå ge ett entydigt besked om var regeringen egentligen står i dessa frågor?

Anf. 70 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag är glad att jag får tillfälle att delta i denna debatt. Frågan om sänkningen av Rainbow Warrior har ett principiellt perspektiv som är mycket viktigt.

Vad det handlar om är ju att företrädare för den franska statsmakten har ingripit på ett annat lands territorium med en terrorhandling. Det här är naturligtvis upprörande som enskild företeelse, men det är också mycket oroande principiellt sett.

Att stater ägnar sig åt terrorism på andra länders territorium är någonting som man naturligtvis med kraft måste motarbeta. Därför är tystnaden från den svenska regeringens sida förvånansvärd. Det måste i allra högsta grad ligga i vårt intresse att markera mycket kraftfullt mot den här typen av åtgärder. I synnerhet små stater som Sverige måste arbeta hårt för att den internationella rätten skall upprätthållas, också på det här området. Därför hade det varit motiverat med en kraftfull svensk markering. Jag tycker inte att svaret ger någon riktig vägledning i fråga om varför en sådan inte har förekommit.

Anf. 71 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag har i mitt inlägg konstaterat att ett allvarligt brott har blivit begånget. Två av de misstänkta gärningsmännen är gripna. Ytterligare lär finnas i Frankrike. Det är en fråga mellan Nya Zeeland och Frankrike huruvida de skall lämnas ut eller inte.

Det är självklart att Sverige inte accepterar någon form av terroråd, som det här varit fråga om. Vi gör ingen skillnad om de sker på terroristernas eget initiativ eller på uppdrag av någon stat.

Jag vill tillägga att Frankrikes premiärminister har förklarat att denna händelse är, som han säger, grym. Den är grym för de anhöriga, som förlorat en medlem av sin familj; den är grym för Nya Zeeland, som fått sitt territorium kränkt; den är grym för Frankrike, vars anseende har skadats.

Anf. 72 VIOLA CLAESSON (vpk):

Herr talman! Jag konstaterar att utrikesministern ändå kommer med viss kritik mot attentatet, och det är att räkna som någonting positivt.

Men för den svenska och internationella fredsörelsen är det också viktigt att få rakare besked när det gäller stödet till Nya Zeeland och till Greenpeace. Jag vill därför upprepa de frågor som jag tidigare har ställt: Kan vi vänta en protest från regeringen mot provsprängningarna i Stilla havet? Stöder utrikesministern den svenska Greenpeaceörelsens resolution – som jag inte nämnde tidigare – angående Nya Zeelands försök att få området förklarad som en kärnvapenfri zon? Kommer regeringen att aktivt stödja Greenpeaces fredsarbete?

Jag skulle också vilja påminna om att de svenska socialdemokraternas broderparti i Västtyskland, SPD, genom ett skarpt uttalande betecknat den franska statens attentat som en kriminell akt. Anser utrikesministern att SPD:s agerande är värt att följa efter?

Anf. 73 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag tycker att utrikesministern litet grand förbigår det som faktiskt är en huvudfråga i det här sammanhanget, nämligen att detta inte var en åtgärd av några enskilda personer utan en handling av den franska staten. De här personerna handlade – det får väl anses helt klarlagt nu – på officiellt uppdrag. De var alltså representanter för den franska statsmakten när de begick dådet.

Nu säger utrikesministern att det inte gör någon skillnad om det var enskilda personer som begick brottet eller den franska staten. Men det är just det det är fråga om! Det gör en väldigt stor skillnad. Det är på denna principiella grund som Sverige borde ha protesterat kraftigt.

Det finns inte heller i det senaste svaret någon markering mot det faktum att det är den franska staten som har begått en brottslig handling på ett annat lands territorium.

Anf. 74 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! De som hävdar att det här gjordes på franska statens uppdrag brukar också säga – det har skett i Frankrike – att gärningsmännen borde gå fria från straff på grund av att de handlade på något slags officiellt uppdrag,

att staten i stället borde ta ansvaret för det inträffade och att detta är en fråga enbart mellan Nya Zeeland och Frankrike. Jag menar att ett våldsbrott är begånget som har kostat en människa livet och att detta är det väsentliga.

Vad så gäller Sveriges inställning till provstopp är riksdagen enig om att provstopp skall eftersträvas. Det framhölls också under president Mitterrands besök i Sverige förra året. Ingen kan sväva i tvivel om den svenska inställningen till de franska atombombsproven.

Anf. 75 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Det är riktigt att den franske premiärministern när han erkände att den franska staten var uppdragsgivare hävdade ståndpunkten, att då borde agenterna gå fria. Det är naturligtvis inte en ståndpunkt som vi kan acceptera, eftersom de utförde sin aktion i Nya Zeeland, och detta måste alltså lyda under nyzeeländsk lag.

Men även om vi inte erkänner straffrihet för de här personerna innebär det inte att vi kan frita den franska staten. Jag tycker att det är litet egendomligt när utrikesministern säger att detta är ett våldsbrott och det är det väsentliga. Det är väsentligt nog, men visst måste det vara skillnad om det är enskilda franska medborgare som begår ett brott eller om den franska staten skickar agenter för att för dess räkning begå ett våldsbrott på ett annat lands territorium.

Jag vill ha ett klart besked: Anser utrikesministern inte att det gör någon skillnad om de här personerna handlar på en annan stats uppdrag eller som enskilda människor?

Anf. 76 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Jag efterlyser också klarare besked från utrikesministern. Anser utrikesministern i enlighet med SPD i Västtyskland att detta är att betrakta som en kriminell akt?

Jag vill också veta vad utrikesministern tycker om Greenpeace och dess arbete för freden i världen.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1985/86:35 om en kärnvapenfri zon i Norden

Anf. 77 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Bo Hammar har frågat mig hur jag bedömer möjligheterna att utveckla arbetet för en kärnvapenfri zon i Norden.

Den svenska regeringen har med intresse noterat den utveckling i riktning mot ett ökat engagemang för upprättandet av kärnvapenfria zoner i världen som Bo Hammar nämner.

Arbetet för en kärnvapenfri zon i Norden anknyter till en mångårig svensk tradition att söka begränsa kärnvapenspridning och riskerna för kärnvapen-användning över huvud taget. Som statsministern slog fast i regeringsförklaringen vid detta riksmötes öppnande i förra veckan, fortsätter den svenska regeringen att aktivt arbeta för en sådan zon.

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

*Om en kärnvapenfri
zon i Norden*

Även i årets utrikesdeklaration nämns att Sverige nu är berett att inleda direkta samtal med övriga nordiska länder om en zons omfattning och genomförande.

Sverige har deklarerat sin syn på hur en zon kan inverka positivt på vår säkerhetspolitiska situation. Regeringen avser att fortsatt hålla kontakt med övriga nordiska regeringar i frågan för att undersöka om gemensam grund finns mellan de nordiska länderna i syfte att skapa en kärnvapenfri zon i Norden som ett led i arbetet för ett kärnvapenfritt Europa.

Jag hoppas att parlamentarikerkonferensen i Köpenhamn senare i höst, som också nämns i frågan, skall komma att ge goda möjligheter till givande diskussioner som kan bidra till att främja arbetet för en nordisk kärnvapenfri zon.

Anf. 78 BO HAMMAR (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret på min fråga, som inte var framställd i något polemiskt syfte, eftersom vi inom vpk uppskattar regeringens aktiva bemödanden att skapa en kärnvapenfri zon i Norden. Men vi tror att det behövs ett mer aktivt engagemang, både i det här huset och utanför riksdagen, för att stärka opinionen och för att söka konstruktiva, framkomliga vägar för att förverkliga en kärnvapenfri zon.

Jag har i frågan pekat på en del positiva faktorer. Därtill kommer att det numera inte bara i det danska folketinget utan också i det norska stortinget när det gäller de säkerhetspolitiska frågorna finns ett flertal för en nordisk kärnvapenfri zon.

Jag vill också framhålla att den nya ledningen i Sovjetunionen tycks inta en mer konstruktiv och flexibel hållning i nedrustningsfrågorna än den gamla ledningen.

Jag förutsätter – och det kanske utrikesministern kan bekräfta – att dessa frågor kommer att stå högt på dagordningen vid det besöksutbyte på förhoppningsvis hög nivå som kommer att äga rum mellan Sovjetunionen och Sverige.

Kanske kan vi också tillåta oss att fästa åtminstone vissa förhoppningar till det kommande toppmötet i Genève. I både Öst- och Västeuropa finns det ambitioner att frigöra Europa ur stormaktsspänningarna. Jag har i min fråga som ett exempel nämnt överläggningarna mellan SPD i Förbundsrepubliken och SED i DDR.

Vi tror att en viss avspänning mellan stormakterna borde underlätta inrättandet av militära uttunningszoner i olika former och kärnvapenfria zoner, däribland i Norden. Eller vad tror utrikesministern?

Anf. 79 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag vill bekräfta att jag vid praktiskt taget varje bilateral kontakt med min samtalspartner har tagit upp frågan om en nordisk kärnvapenfri zon, eller också har min samtalspartner gjort det, i varje fall om samtalet har varit av någon större längd. Det är också ett ämne som ständigt är uppe vid de nordiska utrikesministermötena.

Vid alla dessa tillfällen gör jag klart – utan att lämna några föreskrifter om

formen för förhandlingarna – att Sverige är berett att gå in i förhandlingar. Vi vill inte ställa villkor som skulle försvåra överläggningar.

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

Anf. 80 BO HAMMAR (vpk):

Herr talman! Jag tror inte heller att vi skall ställa några villkor, utan olika politiska och samhällseliga krafter får gemensamt hjälpas åt att hitta på bra idéer för att vi skall komma framåt i denna fråga, som är komplicerad.

Utrikesministern nämnde konferensen i Köpenhamn. Vpk har länge krävt att man i Norden, på parlamentarisk basis och mellan regeringarna, gemensamt skulle diskutera frågan om en kärnvapenfri zon i Norden. Som bekant finns det vissa restriktioner inom Nordiska rådet, men vi är glada för den form som nu har valts för mötet i Köpenhamn. Vi hoppas att det skall bidra till att vi skall kunna ta ett steg på vägen.

Låt oss försöka hitta olika möjligheter att driva denna fråga framåt.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1985/86:54 om fisket i "vita zonen" mellan Gotland och Sovjetunionen

Anf. 81 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om jag är beredd att vid mitt instundande besök i Sovjetunionen ta initiativ för att påskynda en positiv lösning av problemet med den "vita zonen" mellan Gotland och Sovjetunionen.

När det gäller problemen med den s. k. vita zonen är det riktigt att Sverige och Sovjetunionen inte har kunnat komma överens om hur man skall dra gränsen mellan den sovjetiska ekonomiska zonen och den svenska fiskezonen. Som Pär Granstedt väl känner till har flera misslyckade försök gjorts att åstadkomma ett avtal i denna fråga. Sedan någon tid pågår sonderingar mellan Sverige och Sovjetunionen för att se om vi på nytt kan ta upp förhandlingar om en avgränsning.

Anf. 82 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret på min fråga.

Den "vita zonen", alltså det område mellan Sverige och Sovjetunionen där man inte har kommit överens om gränsdragningen, vållar problem av många olika slag. Ett sådant är att alla ansträngningar att reglera fisket i Östersjön, så att vi på lång sikt kan bevara värdefulla fiskstammar, stupar på att vem som helst kan fiska hur mycket som helst i detta område. Det är alltså i ganska stor utsträckning en rovfiskezon. Vill vi få en vettig hushållning med fiskeresurserna i Östersjön, då är det ett förstahandskrav att lösa frågan om den "vita zonen".

Som vi alla vet, och som utrikesministern också markerade i sitt svar, har man tragglat med den här frågan länge. Man har förhandlat med olika intensitet under olika perioder. Det har under rätt lång tid rätt ganska mycket stiltje i de här förhandlingarna. Det vore önskvärt, som jag ser det, att man

Om fisket i "vita zonen" mellan Gotland och Sovjetunionen

utnyttjar det tillfälle som ges när utrikesministern besöker Sovjetunionen att försöka ytterligare lyfta upp den här frågan på högsta nivå. Jag inbillar mig att det i Sovjetunionen nog fungerar på ett sådant sätt att på ju högre nivå man kan väcka intresse för en viss fråga, desto större är förutsättningarna för att nå fram till konkreta resultat. Min fråga var om utrikesministern är beredd att utnyttja sitt besök i Sovjetunionen för att försöka föra den här frågan framåt. Något svar på den direkta frågan har jag inte fått, men jag kanske kan få det i repliken.

Anf. 83 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag delar Pär Granstedts uppfattning att det är en viktig fråga att reglera gränsen mellan Sveriges fiskezon och Sovjetunionens ekonomiska zon. Vi har nu i alla fall kommit i gång med sonderande kontakter för att klarlägga vissa rättsprinciper. Jag tycker att det är naturligt att den här frågan berörs vid ett utrikesministerbesök, eftersom den otvivelaktigt hör till de betydelsefulla bilaterala problemen mellan våra länder.

Anf. 84 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Även om utrikesministerns besked kanske inte var alldeles kristallklart noterar jag det intresse som utrikesministern markerar som något mycket positivt. Jag tar också formuleringen att "det är naturligt att den här frågan berörs" till intäkt för att utrikesministern i detta sammanhang tänker låta naturen ha sin gång så att det faktiskt blir diskussioner på utrikesministernivå om det här. Det tackar jag i så fall för. Jag tror att det kan vara ett värdefullt bidrag till en positiv lösning.

Överläggningen var härmed avslutad.

**19 § Svar på fråga 1985/86:55 om gemensamma nordiska åtgärder
i Sydafrikafrågan**

Anf. 85 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig vilka initiativ i fråga om nordiska åtgärder mot Sydafrika som den svenska regeringen är beredd att ta inför det nordiska utrikesministermötet i Oslo nästa vecka.

Jag vill erinra om att de nordiska utrikesministrarna på sitt möte i Helsingfors i mars i år beslöt att tillsätta en arbetsgrupp för att studera ett antal förslag till skärpning av 1978 års nordiska handlingsprogram mot Sydafrika. Detta arbete har nu lett till att ett utkast till nytt reviderat handlingsprogram kommer att föreläggas utrikesministermötet i Oslo nästa vecka.

Beträffande programmets innehåll kan jag av naturliga skäl inte i dag redovisa detta i detalj. Jag kan dock nämna att programmet innebär en utvidgning och en skärpning jämfört med det tidigare programmet.

I programmet behandlas bl. a. ökade nordiska insatser i FN för att få till stånd bindande sanktioner på investerings-, handels- och transportområdena. Vidare föreslås en rad nordiska åtgärder syftande till att begränsa bl. a. de

ekonomiska förbindelserna med Sydafrika, ytterligare begränsa kontakterna på idrottens, kulturens och vetenskapens område samt skärpa de nordiska viseringsbestämmelserna för sydafrikanska medborgare. Stödet till befrielseörelserna och frontstaterna ges även en framträdande plats i programmet.

Anf. 86 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern även för svaret på denna fråga. Det är mycket viktigt att vi nu utnyttjar det ökade engagemang som finns i många länder för åtgärder mot Sydafrika att också skärpa de nordiska ländernas position. De nordiska länderna har ju varit något av en föregångare när det gäller att skapa tryck mot Sydafrika, att stödja befrielseörelser och frontstater. Jag hade kanske hoppats på litet snabbare reaktioner från Sveriges sida i somras, då flera andra länder gjorde utfästelser om mera långtgående åtgärder mot Sydafrika. Sedan dess har det kommit framför allt förslag om åtgärder mot import av frukt och grönsaker och dessutom förslag om större friheter för kommunerna på det här området. Det tycker jag är mycket tacknämligt.

Nu har jag naturligtvis stora förväntningar på vad det nordiska utrikesministermötet kan komma fram till. Vad vi kan göra i form av gemensamt agerande är naturligtvis extra värdefullt och betydelsefullt. De områden som nämns här är alla intressanta. Vad programmet kommer att innebära konkret kan man naturligtvis inte veta förrän det har presenterats. Jag hoppas emellertid att det som utrikesministrarna kan enas om kommer att innebära att de nordiska länderna gemensamt tar ett rejält kliv framåt för en ytterligare skärpt hållning gentemot Sydafrika och för ytterligare förstärkt stöd till befrielseörelserna och frontstaterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1985/86:16 om verksamheten vid excerperingscentralen i Jörn

Anf. 87 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Ulla Orring har frågat mig om regeringen kommer att inrätta fasta arbetstillfällen vid demografiska databasens i Haparanda filial i Jörn.

Verksamheten bedrivs sedan 1979 som beredskapsarbete. Berörda myndigheter inom forskningsområdet har hittills inte varit beredda att från sina utgångspunkter prioritera denna verksamhet. I detta läge saknas förutsättningar för någon permanentning av verksamheten.

Anf. 88 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret från arbetsmarknadsministern, men det var ett mycket dystert svar – tyvärr.

Jag vill kort redogöra för det arbete som utförs vid excerperingscentralen i Jörn. Det är ett arbete som har pågått under sex år och som har varit mycket värdefullt ur två aspekter. För det första har nära 20 kvinnor varit sysselsatta i ett intressant forskningsarbete i ett litet samhälle i Västerbottens inland, vid

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

*Om verksamheten vid
excerperingscentralen
i Jörn*

en utpost från Umeå universitet för genetisk och genealogisk forskning. Denna forskning har varit till stor nytta för att spåra ärftliga sjukdomar som blindhet, dövhet och andra ärftliga åkommor. För det andra har detta inneburit arbetsmöjligheter för kvinnor på en ort där det inte finns andra alternativa jobb och därmed hindrat utflyttning från en bygd som är nog så drabbad av befolkningsminskning.

Vid september månads utgång fanns över 1 500 arbetsökande i Skellefteå kommun. Av dem var 1 000 kvinnor. Jörn ingår i Skellefteå kommun. Jag anser att det måste tillkomma särskilda åtgärder för att rädda excerperingscentralen i Jörn, vilket vi från folkpartiet också framförde i riksdagen i våras. Detta arbete måste få fortsätta. Jag vill därför fråga arbetsmarknadsminister Anna-Greta Leijon:

Är det verkligen meningen att denna värdefulla verksamhet skall läggas ner och att dessa kvinnor skall friställas? På vilket sätt anser arbetsmarknadsministern att de skall kunna beredas nytt arbete?

Det behövs ett genealogiskt centrum i Jörn. Det är till nytta både för bygden och för forskningen. Det har från forskarnas sida framställts önskemål om fortsatt verksamhet.

Anf. 89 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag är väl medveten om att situationen på arbetsmarknaden i Jörn är besvärlig. Det är ju därför som vi har vidtagit arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Men samtidigt är det naturligtvis så, att frågan om hur värdefull den här forskningen är ur universitetets synpunkt måste avgöras av universitetet självt. Om man vid Umeå universitet bedömer att denna verksamhet är viktig ur forskningssynpunkt, ankommer det naturligtvis på universitetet att göra omprövningar, som leder till att verksamheten kan permanentas.

Anf. 90 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Såvitt det är mig bekant i vad gäller fakta i det här fallet pågår ett arbete inom en arbetsgrupp som har till uppgift att just åstadkomma ett samarbete på detta område, för att den här verksamheten skall kunna fortsätta.

Resurser beträffande Jörn är nödvändiga för att det även i framtiden skall vara möjligt att utföra genetisk forskning i särskilda familjer, oberoende av var i Sverige familjerna har sina rötter. Det är alltså en nödvändighet för forskningen.

Jag tolkar arbetsmarknadsministerns svar så, att hon är välvilligt inställd till detta och att hon är beredd att se till att det här arbetet får fortsätta.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 91 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Ivar Franzén har frågat mig om de överläggningar med kraftföretagen som aviserades i vårens energipolitiska proposition (prop. 1984/85:120) har lett till att dessa är beredda att ta det ansvar som krävs för att säkra vindkraftens utveckling.

För vindkraftens fortsatta utveckling krävs en rad olika insatser.

Utvecklingen av baskunskap på vindkraftsområdet fortsätter inom ramen för löpande energiforskningsprogram.

Vindkraftens möjliga lokalisering i Sverige skall klarläggas av en särskild utredning som nyligen har tillkallats av regeringen.

Vidare har överläggningar förts mellan staten, kraftindustrin och tillverkningsindustrin om hur det fortsatta arbetet med utvecklingen av stora vindkraftsaggregat bör bedrivas. Dessa överläggningar har lett till en överenskommelse med kraftföretagen om ett utvecklingsprogram för tiden 1985–1987. Utvecklingsprogrammet innehåller dels fortsatt utvärdering m. m. av prototyperna Maglarp och Näsudden, dels en upphandling av ett aggregat i 1 MW-klassen, dels en konceptstudie inför konstruktionen av större vindkraftsaggregat.

För att genomföra och administrera utvecklingsprogrammet har kraftföretagen uttalat att ett särskilt bolag kommer att bildas med kraftföretagen som delägare.

Utvecklingsprogrammets genomförande bedöms kosta ca 42 milj. kr. Kostnaderna skall delas mellan staten, vattenfallsverket samt den privata och kommunala kraftindustrin.

Sammanfattningsvis är alltså mitt svar att överläggningarna lett fram till en överenskommelse om ett konkret program för fortsatt utveckling av vindkraften, för vilket kraftindustrin tar sin del av ansvaret.

Anf. 92 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Jag tackar energiministern för svaret, vilket ger anledning till några följdfrågor.

Såvitt jag förstår krävs det redan nu ett par förutsättningar utöver vad energiministern redovisar i sitt svar för att vi verkligen skall ha möjlighet att nå en produktionskapacitet om 10 TWh år 2010.

För det första måste vi få i gång en kommersiell tillverkning av medelstora vindkraftverk för export. Jag avser då t. ex. ett fullföljande av det omfattande arbete inom Svenska Varv som lagts ned på utvecklingen av det aggregat som har beteckningen WST 1200. Enligt uppgift finns det i dag företag som är intresserade av detta aggregat. Vad har regeringen gjort och vad tänker regeringen göra för att stödja planerna när det gäller att fullfölja denna kommersiella tillverkning?

För det andra måste en utveckling ske och en beställning göras mycket snart när det gäller större aggregat. Redan nu måste en andra generationens vindkraftverk säkras – typ Maglarp och Näsudden. Kommer det nya bolag som kraftindustrin skall bilda att garantera detta?

I USA bedömer kraftföretagens forskningsinstitut EPRI att det kommer

att byggas vindkraftverk med en sammanlagd effekt på ca 21 000 MW under perioden 1990–2000. Det är dubbelt så stor effekt som i samtliga kärnkraftsaggregat i Sverige. I USA satsas redan i dag mer på vindkraft i nya anläggningar än på kärnkraft.

Vad kommer regeringen att göra för att svenskt kunnande och svensk industri skall kunna medverka och konkurrera på denna intressanta marknad i USA?

Anf. 93 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag tycker inte att Ivar Franzén skall hänga sig fast vid passerade stadier som den gamla, av Götaverken själv begravda historien om 1,2 MW-aggregaten. Låt oss i stället tala om framtiden och det mycket betydelsefulla genombrott som har skett i och med att kraftindustrin, såväl Vattenfall som den privata industrin, nu har ställt upp och kommer att dela på kostnaderna, kommer att lägga ut en första beställning på ett aggregat i 1 MW-klassen och kommer att genomföra en konceptstudie som syftar till att man om ett par år kommersiellt skall kunna lägga ut beställningar på andra generationens aggregat. Den tekniska utvecklingen har inte kommit så långt att det är möjligt att gå fortare fram än så här, och jämfört med läget i våras har mycket betydelsefulla framsteg gjorts.

Anf. 94 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Energiministern gör sig skyldig till ett misstag om hon nedvärderar det arbete och det kunnande som ligger i WST 1200. Det är ett projekt som inte är färdigt men som det vore mycket intressant att bygga vidare på. Framför allt för USA-marknaden skulle detta sannolikt kunna bli mycket framgångsrikt.

Det är möjligt att jag är felunderrättad, men jag har fått information om att det finns företag som är intresserade av att ta över och fortsätta detta projekt. Vill regeringen stödja utvecklingen av sådana här aggregat, som kan bli mycket intressanta exportprodukter för svensk industri? Det är mycket svårt att få industrin – som i dag disponerar mycket värdefulla personalresurser – att satsa långsiktigt på en utveckling av vad jag vill kalla andra generationen av Maglarp och Näsudden, om industrin inte redan i dag får en försäkran om en beställning. Det är angeläget att regeringen medverkar till att industrin får denna försäkran.

Anf. 95 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag har icke yttrat mig nedvärderande om 1200-projektet. Jag har sagt att den industri som arbetade med detta för ett år sedan lämnade mig beskedet att den lade ned projektet inte på grund av brist på stöd utan därför att den prioriterade annat.

Nu har regeringen samlat den tillverkande industrin inkl. det aktuella företaget och kraftindustrin till överläggningar, vilka har lett fram till att dessa har enats om att gå vidare i syfte att utveckla tekniken både med tanke på Sveriges behov inför kärnkrafts-utvecklingen och med tanke på exporten. De som arbetar med denna verksamhet kommer bara att tillåtas arbeta på

sådana villkor som innebär att de har möjlighet att bli konkurrenskraftiga i framtiden. Alla medverkande parter är också införstådda med detta.

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

*Om statligt bidrag för
att reparera Brustna in-
vallningar i sjön Roxen*

Anf. 96 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Jag tror hundra procentigt på energiministerns goda vilja och att hon gör allt som är tänkbart för att det skall bli en positiv utveckling för vindkraften. Min bedömning är att det som hittills har gjorts inte innebär en säkrad utveckling. Det som har gjorts är emellertid positivt, och jag vill därför uttala min uppskattning.

Liksom i fråga om många andra långsiktiga energiprojekt måste vi i dag vara beredda att göra betydande satsningar för att få stora vinster i framtiden. Det här är ett litet steg på rätt väg. Jag hoppas att energiministern har hela regeringens stöd när det gäller att ta de ytterligare steg som krävs för att det som har utlovats skall bli verklighet och inte bara är fagra ord.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1985/86:30 om statligt bidrag för att reparera Brustna invallningar i sjön Roxen

Anf. 97 Försvarsminister ANDERS THUNBORG:

Herr talman! Marianne Karlsson har frågat om jag är beredd att ta initiativ till att omgående utreda frågan om statligt bidrag för att reparera Brustna invallningar i sjön Roxen och därvid föreslår ekonomisk hjälp om så anses erforderligt.

Frågor om ersättning från staten vid naturolyckor prövas från fall till fall. Denna prövning sker enligt principer som har godkänts av riksdagen.

Länstyrelsen i Östergötlands län har med eget yttrande till regeringen överlämnat en ansökan om bidrag för att reparera en vall vid sjön Roxen. Yttrande har därefter inhämtats från lantbruksstyrelsen. Regeringen kommer inom kort att ta ställning till ansökningen.

Anf. 98 MARIANNE KARLSSON (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret, men jag är inte särskilt upprymd över det, eftersom så lång tid har passerat sedan händelsen i fråga inträffade.

William Shakespeare har sagt: Den förståndige jämrar sig aldrig över en förlust, men söker med frejdigt mod ersätta den. Det är också vad lantbrukarna gör hemma i Östergötland.

Den 15 maj ställde jag till försvarsministern samma fråga som jag nu framfört, men kunde då tyvärr inte få något svar. Sedan meddelades det mig att det var jordbruksdepartementet som skulle handlägga ärendet och jag skrev då till jordbruksministern. Den 16 september, alltså fyra månader senare, blev jag uppringd från jordbruksdepartementet och fick beskedet att jag hade haft rätt; det var försvarsdepartementet som skulle handlägga ärendet.

Jag tycker att denna nonchalans mot de drabbade lantbrukarna i Östergötland är anmärkningsvärd. Det gäller faktiskt deras fortsatta existens som

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

*Om planerat flottbesök
från USA*

näringsidkare. Om man jämför detta med vad som skett med anledning av de översvämningar som drabbat Dalarna och Hälsingland denna höst, finner man att regeringen redan den 19 september beslutat att bevilja katastrofmedel till dem.

Jag kan förstå om försvarsministern tycker att Roxenöversvämningarna inte har exakt samma karaktär som de nyligen inträffade. I det ena fallet har vår Herre låtit det regna så ymnigt att vattendammarna har brustit, medan orsaken i det fall som jag tagit upp kanske är människornas sätt att sköta uppbyggda vallar. Men dessa vallar är ändock en gång i tiden initierade av staten, och de underhålls nu mycket väl av lantbrukarna. Även här har vädrets makter spelat en stor roll – boven i dramat var de stora översvämningarna i våras.

De enskilda drabbas nu mycket hårt av det inträffade, och jag undrar därför om försvarsministern kan ge mig en liten vink om att de kan få ersättning. Det gäller ändå belopp om hundratusentals kronor.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1985/86:61 om planerat flottbesök från USA

Anf. 99 Försvarsminister ANDERS THUNBORG:

Herr talman! Oswald Söderqvist har ställt frågan vilka åtgärder regeringen och försvarsministern tänker vidta i anledning av att den amerikanska kryssaren Ticonderoga, som nu gör örlogsbesök i Göteborg, enligt uppgifter från Danmark medför kärnvapen ombord.

Främmande örlogsfartyg som besöker Sverige får inte medföra kärnvapen. Detta skrivs in i det tillstånd som utrikesdepartementet överlämnar till den främmande ambassad som gjort framställning om örlogsbesöket. Vi utgår självfallet från att den nation som besöker Sverige i vänskapliga avsikter också respekterar och följer våra föreskrifter.

Regeringen har inga planer på att vidta några särskilda åtgärder med anledning av Ticonderogas besök i Göteborg.

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 100 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Fru talman! Jag tackar försvarsministern för svaret på min fråga. Det bär mig verkligen emot att beteckna Anders Thunborgs framställning som naiv, men i det här fallet ser jag mig faktiskt nödsakad att fälla det omdömet.

Vid sidan av de mätningar som gjorts av personer i Köpenhamn, vilka påstått att deras mätare givit utslag på detta fartyg, har vi också utsagor från cheferna på örlogsmän som kommit hit, innebärande att de inte svarar på sådana frågor. De varken förnekar eller bekräftar att de har kärnvapen ombord. Man svarar också på andra frågor att man har den utrustning ombord som är nödvändig för att fartyget skall kunna fungera och användas i strid och för de uppdrag det har. Det är helt klart att dessa fartyg är byggda

för kärnvapenbestyckning. Det borde också stå ganska klart att man inte går in i någon NATO-hamn i Storbritannien, i Kiel eller någon annanstans där man skulle kunna lämpa av sina kärnvapen – vilket säkert är en omfattande affär – utan man har sina kärnvapen ombord och man går in också i svenska hamnar med kärnvapen ombord. Om de inte kan lämna besked att de inte har kärnvapen ombord, bör dessa fartyg inte få komma hit. Den ställningen borde den svenska regeringen ta. Att sedan utrikesdepartementet i ett papper kräver att det inte får finnas kärnvapen ombord, det struntar man i. Jag vill efterlysa klarare besked från försvarsministern på den här punkten.

Anf. 101 Försvarsminister ANDERS THUNBORG:

Fru talman! Som jag redan sagt utgår vi från att fartyg som får tillstånd att göra örlogsbesök i Sverige inte medför kärnvapen, eftersom detta inte är tillåtet. Om vi på goda grunder bedömer att fartyg är kärnvapenbestyckade ger vi naturligtvis inte tillstånd till besök. Det kan emellertid vara svårt att avgöra i förväg, eftersom vissa fartyg kan uppträda alternativt med eller utan kärnvapen. Det är bl. a. för dessa fall vi skriver in förbudet att medföra kärnvapen när vi meddelar tillstånd för örlogsbesök.

Anf. 102 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Fru talman! Om vi nu får en indikation, som i det här fallet från Danmark – visserligen inte från danska staten eller marinen eller annan dansk myndighet – att man har sett på sina mätare att det finns kärnvapen ombord, borde då inte försvarsministern och den svenska regeringen ta detta till intäkt för att här behövs noggrannare kontroll eller åtminstone begära ytterligare besked, innan fartyget får anlöpa svensk hamn? Det vore billigt för Sverige som en liten neutral stat att kräva detta av vilken som helst av stormakterna. Det är en ståndpunkt som man i varje fall i fortsättningen bör inta. Man bör vara mer restriktiv när det gäller besök av stormakternas fartyg, som vi vet är byggda för, och också säkert många gånger medför, kärnvapen.

Anf. 103 Försvarsminister ANDERS THUNBORG:

Fru talman! Det är klart att den av flera kärnvapenmakter tillämpade principen att varken bekräfta eller förneka förekomsten av kärnvapen ombord på ett visst fartyg vid en viss tidpunkt ofta skapar osäkerhet och olust i omvärlden. Sverige har i Förenta nationerna kritiserat denna kärnvapenmakternas politik som motsatsen till förtroendeskapande, dvs. som förtroendeblockerande, åtgärder. Vi har vidare framhållit att de ca 5 200 taktiska kärnvapen som är örönmärkta för marint bruk inte bör medföras vid rutinflyttningar, vilket nu ofta sker.

Anf. 104 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Fru talman! Självfallet är det bra att den svenska regeringen framför dessa ståndpunkter och fortfarande driver dem i FN. Jag vet att regeringen också i fortsättningen kommer att göra det. Det är Sveriges skyldighet och rättighet som liten neutral stat att driva dessa spörsmål.

Men trots allt bör vi i sådana här lägen visa litet större fasthet mot stormakten och inte bara acceptera ett besök när vi får en indikation att ett

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

*Om verksamheten vid
Euroheat i Kisa*

fartyg kan medföra kärnvapen. Det är första gången vi fått en sådan indikation, och jag anser att regeringen borde ha begärt ytterligare bekräftelse utöver det skriftliga förbudet för att sätta oss i respekt och visa att vi driver denna fråga med allvar.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på frågorna 1985/86:52 och 57 om verksamheten vid Euroheat i Kisa

Anf. 105 Industriminister THAGE PETERSON:

Fru talman! Tredje vice talman Anders Dahlgren har frågat mig om regeringen kommer att påverka Saab-Scania-koncernens ledning för ett bibehållande av koncernens produktion i Kisa. Nils Berndtson har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser vidta för att rädda jobben i Kisa.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Enligt vad jag erfarit har Euroheat AB, som ägs av Saab-Scania Enertech AB, beslutat att inleda MBL-förhandlingar om en nedläggning av verksamheten i Kisa. Produktionen i Kisa skall enligt planerna överflyttas till bolagets anläggningar i Ronneby. I Kisa berörs ett 90-tal personer, om planerna genomförs.

Eftersom det pågår MBL-förhandlingar om Kisa-anläggningens framtid är jag i dag inte beredd att närmare kommentera situationen. Jag har redan tidigare gjort klart för Saabledningen att den har ett stort ansvar för sysselsättningen i Kisa och att regeringen med stor uppmärksamhet följer utvecklingen.

Anf. 106 Tredje vice talman ANDERS DAHLGREN (c):

Fru talman! Industriministerns svar, att han har gjort klart för Saabledningen att den har ett stort ansvar för sysselsättningen i Kisa och att regeringen med stor uppmärksamhet följer utvecklingen, tackar jag för. Skulle den här frågan inte få en lycklig lösning är situationen mycket svår för de arbetare som friställs i Kisa kommun, eftersom det inom kommunen inte finns några nya arbetsmöjligheter och pendlingsavståndet till Linköping är långt. Att särskilt många skulle följa med till Ronneby är knappast troligt.

Eftersom industriministern har svarat på det här sättet – att regeringen med stor uppmärksamhet följer utvecklingen – utgår jag ifrån att regeringen känner ett lika stort ansvar för arbetstillfällena i Kisa som i Uddevalla.

Anf. 107 NILS BERNDTSON (vpk):

Fru talman! Att det Saabägda Euroheat vill lägga ned företaget med 80–90 anställda i Kisa är mycket allvarligt. Det skapar stora problem för de anställda och deras familjer. Att flytta till Blekinge eller att pendla fem mil till Linköping är inte godtagbara lösningar. En nedläggning av företaget blir också ett hårt slag mot kommunen. Vad kan då göras för att förhindra nedläggningen och rädda jobben på orten?

Jag tackar industriministern för svaret på min fråga. Bakgrunden är bl. a.

den oro som de anställda och hela bygden känner. Därom vittnar nära 6 000 namnunderskrifter.

Vad kommer regeringen då att göra? Till svaret skulle jag vilja göra den kommentaren att även om MBL-förhandlingar pågår, och kanske just därför, bör regeringen agera. Det är bra att industriministern låtit Saabledningens veta att den har ett stort ansvar för sysselsättningen. Det finns ett särskilt skäl att ställa kravet att Saab tar ansvar för sysselsättningen. Det företaget har i hög grad växt fram och utvecklats genom statliga beställningar och mångmiljardsatsningar av skattmedel. Det, menar jag, bör regeringen påminna Saabledningen om. Eller hur, Thage Peterson?

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1985/86:53 om regeringsåtgärder med anledning av polisutredning om olaga vapenexport

Anf. 108 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Fru talman! De misstankar om vapensmuggling som Axel Andersson hänvisar till är som bekant föremål för förundersökning, som leds av förre länsåklagaren i Örebro län. När resultatet av den föreligger finns underlag för mer ingående bedömningar av vilka skärpningar av kontroll- och regelsystemet för krigsmaterielexporten som är nödvändiga.

En rad åtgärder har vidtagits redan under utredningstiden. Krigsmaterielinspektionens personal har utökats. En intern utredning inom handelsavdelningen har till uppgift att se över bl. a. krigsmaterielinspektionens kontrollfunktion. Utredningen undersöker också möjligheterna till ett intensifierat samarbete med tullverket.

Under den pågående förundersökningen har uppgifter framkommit att Bofors via Singapore exporterat robot 70 utan tillstånd till två länder i Mellersta Östern. Med anledning härav uppsköts behandlingen av exportansökningar med anknytning till den pågående förundersökningen. Kontakter har tagits med Singapores regering, varvid de svenska exportbestämmelserna ingående behandlats.

För att säkerställa att inte fortsatta leveranser av krigsmateriel från Bofors skall komma till annat slutmottagarland än det avsedda har KMI fått i uppdrag att kontrollera och följa enskilda exportleveranser från Bofors. Härför har en särskild tjänsteman knutits till inspektionen.

Genom denna skärpta kontroll möjliggörs fortsatt behandling av ansökningar från Bofors. Som en förutsättning för fortsatt utförelse gäller att KMI efter noggrann kontroll, innefattande kontakter med förundersökningsledaren, försäkrat sig om att leveransen sker helt i enlighet med gällande bestämmelser. Detta förfarande tillämpas för export från Bofors inte bara till Singapore utan även i vad gäller andra ansökningar där brottsmisstankar föreligger.

Regeringen har också tillkallat en särskild utredare, landshövdingen i Södermanlands län, Bengt Gustavsson, för att kartlägga och gå igenom den svenska försvarsmaterielindustrins verksamhet i utlandet. Bl. a. kommer

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

*Om regeringsåtgärder
med anledning av
polisutredning om
olaga vapenexport*

utredaren att granska förutsättningarna för en samhällelig kontroll över svensk marknadsföring av krigsmateriel i utlandet.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 109 AXEL ANDERSSON (s):

Herr talman! Först ber jag att få tacka statsrådet Mats Hellström för svaret på frågan. Den händelse som har föranlett min fråga, AB Bofors påstådda vapensmuggling, visar att det regel- och kontrollsystem som omgärdar vår vapenexport inte har fungerat tillfredsställande i detta fall.

Vårt anseende och vår trovärdighet såsom neutral nation är i fara om inte dessa brister rättas till. Därför, herr talman, är det glädjande att regeringen har reagerat så snabbt och resolut och vidtagit de åtgärder som utrikeshandelsministern här har redovisat. Inte minst viktigt i sammanhanget är det uppdrag som landshövding Bengt Gustavsson i Södermanland har fått att se över utlandsverksamheten på detta område. Det är också bra att krigsmaterielinspektionen förstärks.

Till sist vill jag be om statsrådets kommentar till de uppgifter som de senaste dagarna har cirkulerat i massmedia om att Bofors inte skulle känna till vilka länder som är tillåtna för vapenexport. Hur sker informationen om dessa frågor till de aktuella exportföretagen?

Anf. 110 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Såsom svar på Axel Anderssons fråga vill jag säga att det ju sker fortlöpande och täta kontakter mellan krigsmaterielinspektören och ledningarna för de olika försvarsmaterieföretagen. De är väl medvetna om vilka regler som gäller. På den punkten råder det ingen tvekan.

Däremot har den interna utredning inom handelsavdelningen som jag nämnde om också i uppdrag att se över informationen om våra regler inom de olika svenska försvarsmaterieföretagen.

Med anledning av de spekulationer som har gjorts under den senaste veckan och som även Axel Andersson hänvisade till vill jag framhålla att någon liberalisering av de svenska vapenexportbestämmelserna ingalunda är aktuell. Det framgår också av mitt svar, där det talas om skärpningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1985/86:23 om SSAB:s försörjning med manganmalm

Anf. 111 Kommunikationsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Karl-Erik Persson har frågat om industriministern är beredd att medverka till att importen av sydafrikansk manganmalm stoppas och att försörjningen sker genom svensk malm, bl. a. genom att Bastjärnsgruvan i Ljusnarsbergs kommun öppnas på nytt. Frågan har överlämnats till mig.

Mangan är en betydelsefull råvara vid stålframställning. Manganet används dels i form av manganmalm, dels i form av legeringar som framställs av

manganmalm. Manganmalm har en manganhalt på minst 35 %. Manganlegeringar innehåller en ännu större andel mangan. Flera av de numera nedlagda mellansvenska gruvorna innehåller manganhaltig järnmalm. Manganhalten uppgår dock i regel inte till mer än 1–2 % mangan. Manganhaltig järnmalm med så låga manganhalter som det är fråga om i de svenska järnmalmsförkomsterna kan inte användas som ersättning för ren manganmalm. Det finns för närvarande inte heller någon känd metod att på ett effektivt sätt utvinna ren mangan ur de svenska järnmalmerna.

När det gäller mangan och andra metaller från Sydafrika kan jag meddela att regeringen i början av september gett kommerskollegium i uppdrag att i samverkan med överstyrelsen för ekonomiskt försvar och statens industriverk utreda användningen av metaller och mineral från Sydafrika i svenskt näringsliv i syfte att visa på andra leverantörsländer.

Anf. 112 KARL-ERIK PERSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för svaret. Vi är inte riktigt överens när det gäller Basttjärnsgruvan. Gruvan lades ned 1978, därför att malmen innehöll för mycket mangan. Järnmalmen från Basttjärnsgruvan innehåller 5–7 % mangan och kräver ingen inblandning av kalk, vilket är en viktig fördel. Dessutom är järnmalmen av så hög kvalitet som 60 %.

Vid nedläggningen var man på väg upp med en ramp till dagen, vilket i sin tur betyder att man snabbt kan komma i gång med ny brytning, om man går ner med en snedbana uppifrån dagen.

Ett återupptagande av driften skulle betyda minskat beroende av import av malm, bl. a. från Sydafrika, och för en ur sysselsättningssynpunkt hårt drabbad kommun som Ljusnarsberg skulle det betyda mycket. Om gruvan öppnades, skulle bygden få ett tillskott på mellan 50 och 70 arbetstillfällen, och det skulle ha stor betydelse för kommunens möjligheter till fortsatt utveckling.

Vid nedläggningen hade man en brytningskapacitet på ca 200 000 ton malm per år. Man beräknade då att malmen skulle räcka 20–30 år, men man var inte färdig med prospekteringen vid det tillfället. Därför kan man inte i dag säga hur mycket malm som finns kvar.

Sverige har varit väsentligt mera passivt än andra länder. I de stora industriländerna har man tagit betydligt mera hänsyn till försörjningsaspekten än man har gjort i Sverige. I länder med en situation liknande Sveriges, t. ex. Canada och Finland, har man starkt betonat vikten av ökad förädling och intensivt utnyttjande av egna malmtillgångar.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1985/86:25 om SSAB:s försörjning med manganmalm

Anf. 113 Kommunikationsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Oswald Söderqvist har frågat industriministern varför inte den manganhaltiga malmen i Dannemora gruva används i SSAB:s stålframställning i Luleå i stället för motsvarande import från Sydafrika. Frågan har

överlämnats till mig.

SSAB:s enhet i Luleå tillverkar råjärn baserat på järnmalmspellets från LKAB. För att ge stålet önskvärda kvalitetsegenskaper tillsätts ofta mangan till stålet. Tillsatsen kan antingen göras i form av manganmalm vid råjärnsframställningen i masugnen eller i form av manganlegeringar vid ståltillverkningen. I de fall man vid SSAB:s tillverkning i Luleå behöver tillsätta mangan sker det numera oftast i form av manganlegeringar. I all mindre omfattning tillsätts även manganmalm vid råjärnstillverkningen.

Dannemoramalmen är en järnmalm som innehåller 1–2 % mangan. Denna manganhaltiga järnmalm kan inte ersätta manganmalmen eller manganlegeringarna i nuvarande tillverkningsprocess. Försök har gjorts att utvinna ren mangan ur järnmalmen i Dannemora, men hittills har man inte lyckats finna en effektiv metod.

Enligt uppgift jag fått från SSAB har SSAB inte köpt manganmalm från Sydafrika sedan slutet av år 1983.

Anf. 114 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min fråga. För att börja från slutet vill jag säga att det är alldeles riktigt att man slutade att köpa manganmalm från Sydafrika 1983. Då lossades den sista båten i Luleå. SSAB:s ledning har ju t. o. m. erkänt att detta berodde på att man tyckte att det var litet obehagligt att köpa manganmalm direkt från Sydafrika, därför att kritiken här hemma mot apartheidregimen växte.

Vad gjorde man i stället? Jo, SSAB lade ned sintringsverket i Luleå, där man hade sintrat den sydafrikanska malmen. I stället gick man in för att köpa ett halvfabrikat, ferromangan, från Norge och Spanien – för att nämna två länder – som framstälts av malm importerad från Sydafrika. Detta pågår fortfarande, och sintringsverket i Luleå, där man tidigare sintrade sydafrikansk malm, är avställt och används alltså inte längre.

Nu säger statsrådet Roine Carlsson att det är för mager malm i t. ex. Dannemoragruvan. Men den har i alla fall varit tillräckligt attraktiv för exempelvis västtyska stålverk, innan man i Dannemora blev tvungen att avbryta exporten till Västtyskland och i stället fick leverera malm för den stora satsning som skulle göras bl. a. i Spännarhyttan en gång i tiden. Sedan lades ju verksamheten i Spännarhyttan ned – och Dannemoragruvan hade förlorat sin export till Västtyskland. Men det finns ju anrikningsprocesser, och det går säkert att anrika malmen vid Dannemoragruvan, om man skulle vilja satsa på detta i stället för att köpa ferromangan tillverkad av sydafrikansk malm i Norge och Spanien.

Jag tycker att det är en anmärkningsvärd och en mycket dålig attityd man intar när man importerar den här malmen från Sydafrika med dess apartheidregim men inte slår vakt om en liten fattig gruva, en av de två järnmalmsgruvor i Bergslagen som vi har kvar. Det är en skam för regeringen och för statsrådet Roine Carlsson.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 115 Kommunikationsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Jan-Erik Wikström har mot bakgrund av en planerad utbyggnad av Stockholms Central frågat mig om inte SJ:s markbehov och rimliga trafikförhållanden kan klaras utan att Klara sjö behöver fyllas igen.

Riksdagen godkände den 19 december 1983 en överenskommelse angående investeringar inom SJ:s område i Storstockholmsregionen mellan staten, SJ och Stockholms läns landstingskommun.

I överenskommelsen – det s. k. Strängavtalet – ingår omfattande spårinvesteringar bl. a. vid Stockholms Central. Syftet är att höja kapaciteten för såväl lokal- som fjärrtågstrafiken. Folkpartiet och Jan-Erik Wikström delade regeringens uppfattning att nämnda kapacitetshöjning är angelägen.

Regeringen anser det mycket angeläget att spårkapaciteten till Stockholms Central byggs ut *dels* för att de människor i förorterna som dagligen åker till sina arbeten skall få anständiga resförhållanden, *dels* för att fjärrtågen skall klara den ökande frekvensen av resande och sina avgångs- och ankomsttider på bästa sätt.

För att tillmötesgå dessa många människors rimliga krav på väl fungerande kollektiva transporter är det nödvändigt med ett ingrepp i form av en utfyllnad vid Klara strand.

Anf. 116 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Den största frågan i kommunalvalet i Stockholm i år gällde utfyllnaden av Klara sjö.

Jag ställde två frågor om detta här i riksdagen, en till bostadsministern och en till kommunikationsministern. Bostadsministern har av någon anledning inte svarat på min fråga, men jag värdesätter att Roine Carlsson har gjort det.

Bostadsministern skrev däremot en artikel i Dagens Nyheter för i går som han avslutade så här: "Miljön har vunnit en hel seger i detta svåra ärende." Det är ett grovt felaktigt påstående.

Regeringen har i själva verket fastställt stadsplanen på ett sådant sätt att SJ kan utvidga sitt spårområde precis som planerat och Stockholms stad bygga sin trafikplats precis som planerat. Hela 25 meter av Klara sjös vattenyta tas i anspråk.

Regeringens bedömning har alltså varit att SJ:s markbehov kräver denna förstörelse av Klara sjö.

Men uppgifterna om varför SJ behöver ytterligare mark har varierat. Först sade man att marken behövdes för pendeltågen. Därefter behövdes den för serviceplattformar för fjärrtågen. Och dagarna före valet sade SJ:s generaldirektör att SJ kanske kunde klara sig med mindre mark än vad som tidigare ansetts nödvändigt.

Men trots dessa oklarheter och olikartade besked har regeringen godtagit SJ:s anspråk fullt ut. Miljön vid Klara sjö har inte räddats. En fjärdedel av den fria vattenspegelns bredd försvinner. Regeringen är nu medansvarig för förstörelsen av Klara sjö.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om SJ:s behov av utfyllnad av Klara sjö i Stockholm

Anf. 117 Kommunikationsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Möjligheterna att höja kapaciteten för datakommunikation är mycket goda såväl i Bergslagen som på andra håll i landet. De stora investeringar i nätet som televerket tagit upp i sin förra treårsplan och som riksdagen godkänt innebär avsevärda förbättringar av telenätet. Televerket har nyligen kommit in med förslag till ytterligare utökning av investeringarna. De syftar både till att ersätta föråldrad utrustning och till att möta den starkt ökande efterfrågan på teletjänster – främst datakommunikation.

Projektet "Digitalen 87" som drivs av televerket innebär att Sverige som första land i världen får ett sammanhängande rikstäckande digitalt telenät. Detta ger förutsättningar för att ge företagskunder, som har digitala kontorsväxlar, möjlighet till anslutning 1987 till det digitala telenätet oberoende av var i landet de har sin verksamhet. Företag som ansluter sig till det digitala långdistansnätet får tillgång till kapacitet för dataöverföring som är ca 25 gånger större och av högre kvalitet än vad som i dag är vanligt vid datakommunikation. Dessa förbättringar kommer självklart även Bergslagen till godo.

Anf. 118 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Lars De Geer är på grund av utlandsresa förhindrad att ta emot svaret, som jag tackar statsrådet Roine Carlsson för.

Läget är att i Grängesberg finns ett dataföretag som skulle vara berett att utvidga verksamheten och anställa fem personer, men som inte kan göra detta för att telenätet inte fungerar på ett tillfredsställande sätt. Det är inte rimligt att i en region med sysselsättningsproblem den hämmande faktorn skall vara televerkets planering och bristande service.

Nu ger statsrådet Roine Carlsson det beskedet att 1987 skall det digitala telenätet finnas över hela landet, även i Bergslagen. Ja, men det hjälper inte ett företag som 1985 planerar en utbyggnad i Grängesberg.

Det är synd att televerket, som ligger så långt framme när det gäller att hävda sina monopolanspråk, har så svårt att klara den faktiska service svenska företag behöver i dag.

Anf. 119 Kommunikationsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Jag vill som ytterligare information till Jan-Erik Wikström meddela att det aktuella företaget inte tagit upp denna fråga med televerket tidigare. När detta nu har skett har man beställt en anslutning till det s. k. datex-nätet, vilket troligen kommer att lösa företagets problem.

Anf. 120 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Sällan har man fått snabbare besked om hur viktigt det är att man kan ställa en fråga i riksdagen i ett aktuellt ärende.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 121 Kommunikationsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Paul Lestander har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att öka järnvägens konkurrenskraft för gods- och persontrafik inom vissa trafikområden i Norrland.

Norra stambanan, främst linjen Ånge–Boden, har en omfattande, tung godstrafik, som beräknas öka under de närmaste åren. På linjeavsnittet söder om Vännäs har kapacitetstaket nåtts i flera avseenden. För att förbättra dagens trafikeringsförhållanden och ge större kapacitet planeras en rad åtgärder under återstoden av 1980-talet. Det gäller utbyggnad av eldriftanläggningarna, signaltekniska ombyggnader samt nya mötesplatser. Dessutom fortsätter utbyggnaden av dubbelspåret mellan Ånge och Bräcke.

För persontrafikens del har tågutbudet ökat mellan övre Norrland och Stockholm under veckosluten bl. a. som en följd av de värnpliktigas resbehov. Å andra sidan kommer tågutbudet under lågsäsong och i vissa relationer med svag trafikefterfrågan att minskas i viss utsträckning. I vissa fall ersätts tågen i så fall med bussar. Fjolårets försök med biltåg till orter i övre Norrland har byggts ut ytterligare med flera avgångar och relationer. De senaste årens turistsatsningar på inlandsbanan har ökat resandet avsevärt.

När det gäller godstransporterna på bandelen Arvidsjaur–Jörn pågår förhandlingar mellan SJ och Boliden om de framtida järnvägstransporterna. Jag kan därför inte uttala mig närmare om detta nu.

Sammantaget är min bedömning att de åtgärder som SJ vidtar och planerar när det gäller trafiken till och från övre Norrland kommer att lösa de problem som hittills varit och innebära en bättre anpassning av tågutbudet till efterfrågan.

Anf. 122 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Jag får tacka kommunikationsministern för svaret. Jag ser ingenting särskilt offensivt i det svar Roine Carlsson har lämnat. Det är mycket bra att man bygger ut signalsystemet och ökar mötesplatsernas antal. Men den ökning av trafikintensiteten på inlandsbanan som kommunikationsministern hänvisar till har ju skett på grund av att man sänkt priserna och haft en aktiv prispolitik. Vore det inte klokt, kommunikationsministern, om man också prövade en prissänkingspolitik på i huvudsak hela SJ:s trafiksystem och därmed försökte öka resandet i stället för att anpassa tågutbudet efter ett lägre resande, som det heter i svaret? Det kunde ha varit en aktiv och riktig trafikpolitisk åtgärd som också hade haft miljöpolitiska förtecken.

Dessutom, till förhandlingarna med Boliden om frakterna på tvärbanan: Man har lånat pengar av Boliden för att förstärka den väg som går längs med tvärbanan. Är inte det att försämra sina möjligheter att behålla de frakter man tidigare haft åt Bolidenbolaget?

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Svar på fråga 1985/86:40 om riksfärdtjänsten

Anf. 123 Kommunikationsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Margareta Persson har frågat mig om jag kommer att se till att riksfärdtjänstens tillämpning blir oförändrad i avvaktan på transportrådets översyn.

Regeringen har gett transportrådet i uppdrag att se över riksfärdtjänstens framtida utformning i syfte att begränsa kostnadsutvecklingen och öka effektiviteten. I avvaktan på transportrådets översyn ligger reglerna för riksfärdtjänsten fast.

Bakgrunden till Margareta Perssons fråga är att transportrådet i år haft en rad överläggningar med de kommunala handläggarna som sköter riksfärdtjänsten. Syftet med dessa möten var att få en smidig och enhetlig handläggning som stämmer överens med gällande bestämmelser.

Vid mötena framkom att en del handläggare bl. a. haft svårt att skilja på bestämmelserna för den kommunala färdtjänsten och riksfärdtjänsten. Man hade t. ex. inte observerat att riksfärdtjänsten endast är avsedd för gravt handikappade och således för en betydligt mindre grupp än de som har rätt till kommunal färdtjänst. I sådana fall har därför nu tillämpningen skärpts. Men det fanns också åtskilliga fall där de kommunala handläggarna vid mötena fick veta att de tillämpat reglerna alltför rigoröst och där man därefter fått en frikostigare tillämpning.

Jag anser för egen del att det är viktigt att ansvariga myndigheter för våra bidragssystem ser till att givna bestämmelser följs och ser ingen anledning att ta något initiativ i frågan.

Anf. 124 MARGARETA PERSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Riksdagen beslöt i våras att verksamheten skall fortsätta som förut i avvaktan på den översyn som görs. Det var bara moderaterna som ville halvera den.

Men efter detta har många handikappade vittnat om det krångel som införts. Några glada röster om att det har blivit en smidigare tillämpning har inte hörts av. Plötsligt skall de ringa många samtal till olika myndigheter för att få hela resan genomförd. Någon dörr-till-dörr-service har det inte varit under sommaren.

Jag tycker att det är ovärdigt att försöka få ned kostnaderna genom att öka byråkratin. Det är klart att om man krånglar till det riktigt ordentligt, så orkar ingen ens försöka. Men sådana begränsningar strider mot riksdagens beslut. Dessutom håller ju ett annat departement på med att försöka hitta på förslag för att förenkla den offentliga sektorn.

Ett exempel är att den ena maken behöver flyga och måste ha en medhjälpare när hon skall åka på kalas till en släkting som fyller 50 år. Då accepterar man inte maken som medhjälpare, för myndigheterna misstänker att han vill gå på kalaset frivilligt. Därför betalar man i stället för en annan person, som inte skall gå på kalaset, medan maken får ta tåget.

Plötsligt har många handläggare fått för sig att man måste använda röda avgångar på flyget, trots att det skall ske bara om det passar.

En kvinna som åkt till Stockholm från en Norrlandskommun har plötsligt fått betala 600 kr. för färdtjänstresan Arlanda–Stockholm. Det strider mot de gällande bestämmelserna, men allt det byråkratiska krånglet mellan olika kommuner stod tidigare riksferdtjänsten för. I somras var det människor med handikapp som själva fick krångla sig ur dessa problem.

Jag hoppas att jag kan tolka statsrådets svar så att det onödiga krånglet nu måste bort inom riksferdtjänsten.

Överläggningen var härmed avslutad.

32 § Svar på fråga 1985/86:48 om förbud mot utsläpp av toalettavfall från färjor

Anf. 125 Kommunikationsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Grethe Lundblad har frågat statsrådet Ingvar Carlsson om han – i samråd med berörda nordiska länder – vill medverka till att toalettutsläppen från vissa färjelinjer stoppas. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det ankommer på mig att besvara frågan.

Tillämpningen av Helsingforskonventionen kommer att medföra att utsläpp av toalettavfall från fartyg tillhöriga Östersjöstaterna upphör i Östersjön och Skagerrak från 1990. Intill dess kan regeringen eller sjöfartsverket endast påverka utsläpp från svenska fartyg och eventuellt genom överenskommelse med den danska regeringen även utsläpp från danska fartyg.

Eftersom internationell sjöfart i princip är fri finns inget hinder mot att driva färjetrafik på Sverige med fartyg registrerade i tredje land, vilket sker redan i dag i t. ex. Öresund, länder som inte kan påverkas i vad gäller utsläpp av toalettavfall.

Mot denna bakgrund har sjöfartsverket i samråd med berörda svenska och danska myndigheter funnit att effekten av ett förbud mot utsläpp av toalettavfall skulle ge ringa vinster.

Sjöfartsverket har gjort så mycket som rimligtvis kan göras i frågan. Jag ser inget skäl för mig att nu ingripa för dagen. Vid lämpligt tillfälle avser jag emellertid att ta upp en diskussion med berörd dansk minister.

Anf. 126 GRETHE LUNDBLAD (s):

Herr talman! Jag vill gärna tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga, men jag bör väl erkänna att jag är mycket besviken över den slutsats som statsrådet drar av de bestämmelser som finns på området. Jag tycker att det är viktigt att det snarast händer något i denna fråga.

Vi har senast i dagarna fått nya rapporter om ökad syrehalt i Öresundsvattnet. Vi vet nu att farliga alger, som förgiftar både fisk och skaldjur, börjar uppträda. Vi vet inte hur detta kan komma att påverka de människor som badar i Sundet.

Vi har ordnat avloppsfrågan i alla våra tätorter, men på båtar, på vilka över 20 miljoner passagerare årligen färdas, är avloppsfrågan inte ordnad, och det tycker jag är mycket otillfredsställande.

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

*Om trafikflyget på
sträckan Sunds-
vall-Öster-
sund-Trondheim*

Redan 1975, när man bildade den s. k. Öresundskommissionen, sade man i artikel 5 i stadgan: "Frågan om särskilda åtgärder för att förhindra utsläpp i samband med färjetrafiken mellan de båda länderna skall snarast tagas upp av den i artikel 6 nämnda kommissionen."

Det är nu tio år sedan, och det har inte hänt någonting. Därför skulle jag gärna vilja fråga kommunikationsministern: Vilka överläggningar tänker kommunikationsministern ta upp, och när tänker kommunikationsministern agera?

Jag vet att man just i dagarna i det danska folketinget ställt en liknande fråga till den danska miljöministern. Det är alltså gemensamma insatser från parlamentarikerna på båda sidor om Öresund som krävs, och jag har med detta velat ta min del av ansvaret. Jag tycker att kommunikationsministern snarast möjligt borde göra någonting i denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

33 § Svar på fråga 1985/86:49 om trafikflyget på sträckan Sundsvall-Östersund-Trondheim

Anf. 127 Kommunikationsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Per-Richard Molén har frågat mig om jag tillsammans med företrädare för SAS och Linjeflyg är beredd att skyndsamt verka för att flygbolaget Norwing ges samma rättigheter som A/S Viderö att trafikera sträckan Sundsvall-Östersund-Trondheim.

Mittnordenflyget Sundsvall-Östersund-Trondheim drevs tidigare av SAS med A/S Viderö som entreprenör. Eftersom SAS i luftfartssammanhang betraktas som svenskt flygföretag kunde bolaget även ta upp lokalresenärer mellan Sundsvall och Östersund. Inrikestrafik med flyg är nämligen förbehållet svenska flygföretag. SAS mittnordentrafik kompletterade då Linjeflygs glesa trafik mellan orterna.

Samtidigt som SAS lade ned sin trafik på grund av bristande lönsamhet utökade Linjeflyg betydligt sin trafik mellan orterna. I dag utbjuds 132 säten i varje riktning mellan orterna genom tre dubbelturer med flygplanet Fairchild F 27. I sommar kommer trafiken att utföras med flygplanet SF 340. Linjeflygs trafik på sträckan är en del i den interna Norrlandstrafiken, som syftar till att binda samman Kiruna, Gällivare, Luleå, Umeå, Skellefteå, Sundsvall/Härnösand och Östersund.

Mot bakgrund av att det finns ett tillfredsställande utbud av trafik mellan orterna och att inrikestrafik är förbehållen svenska företag är jag inte beredd att ta några initiativ i frågan.

Anf. 128 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet Roine Carlsson för svaret, som emellertid ger klart besked om att statsrådet inte har satt sig in i frågan. Det är tråkigt att behöva konstatera att statsrådet anser att utbudet av trafik mellan dessa orter är tillfredsställande.

Om statsrådet och jag skulle åka från Sundsvall till Östersund, kan vi med

Norwing flyga kl. 9.20. Linjeflyg har inget flyg före kl. 10.20. Om vi sedan efter dagens förrättningar skall åka tillbaka från Östersund till Sundsvall, kan vi göra det kl. 16.30. Linjeflyg har inget flyg till Sundsvall efter kl. 15.15. Skall man ligga över i Östersund till dagen därpå, Roine Carlsson? Är det ett tillfredsställande utbud av trafik mellan orterna enligt statsrådets uppfattning? Varför kan inte Norwing fungera som operatör för SAS, vilket de är intresserade av att göra, när Viderö kan göra det? Är skillnaden bara den att Viderö är ett dotterbolag till SAS, medan Norwing inte är det? Båda företagen är norska. Eller hindrar koncessionslagstiftningen Norwing från att få trafikera sträckan mellan Sundsvall och Östersund?

Överläggningen var härmed avslutad.

34 § Svar på fråga 1985/86:3 om restaureringen av Hornborgasjön

Anf. 129 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Sten Svensson har med hänsyn till nu pågående åtgärder avseende Hornborgasjöns restaurering frågat om jag är beredd att underställa ärendet riksdagens förnyade prövning.

Arbetet med planeringen av Hornborgasjöns restaurering liksom den juridiska behandlingen i vattendomstolen har pågått i flera år. Projektet är till sin omfattning och inriktning unikt för svenska förhållanden. Det är därför naturligt att statens naturvårdsverk, som är ansvarigt för projektet, noga följer utvecklingen för att vid behov anpassa det tekniska genomförandet till bl. a. de erfarenheter som görs under arbetets gång.

Jag har från naturvårdsverket inhämtat att man inom verket överväger alternativa tekniska lösningar på Hornborgasjöns restaurering, bl. a. ett alternativ utan vallar. Verket avser att senare i höst redovisa sina förslag om det fortsatta restaureringsarbetet för regeringen. Information till berörda markägare och andra intressenter om eventuella förändringar säkerställs genom vattenlagens regler om samråd och information.

Om verkets förslag skulle innebära sådana väsentliga förändringar av restaureringsarbetet att ny vattendomstolsprövning bör ske förutsätter jag att verket underställer regeringen frågan om att inge ansökan härom till vattendomstolen.

Först då naturvårdsverkets förslag till den fortsatta restaureringen föreligger är det möjligt att ta ställning till om ärendet på nytt bör underställas riksdagens prövning.

Anf. 130 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga.

Betydande värden är förknippade med Hornborgasjöns restaurering. Före ingreppen i sjön under 1900-talet betraktades den som landets förnämsta fågelsjö, och den representerade mycket stora naturvärden. Dessa kvaliteter har sedan rubbats genom framför allt de vattenståndssänkningar som har genomförts i sjön. Riksdagen beslöt år 1977 att uttala sig för en fullständig

restaurering av Hornborgasjön.

· Mot bakgrund av vad jag här har anfört är det angeläget att riksdagens klart uttalade målsättning till alla delar förverkligas så snart som möjligt.

I det nämnda riksdagsbeslutet slogs fast att "den odlingsbara marken i det berörda området i största möjliga utsträckning" skall bevaras för jordbruksändamål. Därför förordade riksdagen en restaurering med skyddsvallar.

De uttalanden som naturvårdsverket har gjort under sommaren tyder på att det i stället blir ett "dränkningsalternativ", alltså en höjning av sjöns yta utan byggande av skyddsvallar. Om det nu finns tekniska och ekonomiska motiv för att göra något annat än vad riksdagen föreskrev i sitt beslut 1977, så skall riksdagen själv besluta om detta – inte naturvårdsverket! Det är därför som jag har tagit upp denna principfråga, oavsett vad man kan tycka i enskilda sakfrågor. Det står nämligen i jordbruksutskottets betänkande 1976/77:36 att "det fortsatta utredningsarbetet därför bör begränsas till att omfatta endast detta restaureringsalternativ".

Då är min följdfråga till jordbruksministern: Om man nu frångår detta, skall då inte riksdagen underställas en förnyad prövning av ärendet?

Anf. 131 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Om man frångår vad som kan bedömas vara riksdagens år 1977 klart uttalade mening blir frågan självfallet föremål för riksdagens förnyade prövning.

Anf. 132 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för denna utfästelse. Den innebär att om man på någon punkt skulle frånga de riktlinjer som en enhällig riksdag drog upp år 1977 återkommer regeringen med en proposition så att riksdagen ges tillfälle till en förnyad prövning av ärendet.

Jag tackar för den utfästelsen och kommer att noga följa ärendets fortsatta behandling.

Anf. 133 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Tillåt mig förtydliga vad som menas med "på någon punkt". Det måste innebära att vi verkligen frångår den andemening som riksdagen har uttalat sig för. Jag är övertygad om att vi inte skall behöva ha delade meningar på denna punkt.

Anf. 134 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! De viktiga punkter det gäller är naturligtvis de som sammanhänger med skyddet av åkermark, byggandet av vallar, ekonomin och andra frågor i projektet.

Regeringen har fått en skrivelse från två berörda sakägare – Erik Hall, ägare till Rödemosse, och filosofie doktor Per-Olof Svanberg – som har tagit upp en lång rad sakfrågor. Jag förmodar att regeringen har anledning att fundera mycket på dessa problem.

Tiden medger inte att jag tar upp dessa frågor i en kort frågedebatt, men jag vill erinra regeringen om att det är betydelsefulla problem förknippade med frågans fortsatta hantering.

Överläggningen var härmed avslutad.

35 § Svar på fråga 1985/86:4 om ett nytt skördeskadesystem

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

Anf. 135 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Sten Svensson har frågat mig när regeringen beräknar att redovisa förslag till ett nytt skördeskadesystem.

Regeringens ambition när det gäller det framtida skördeskadeskyddet är att åstadkomma en ordning som bättre än den nuvarande uppfyller behovet av skydd för den som drabbas. Regeringen har den uppfattningen att ett skördeskadeskydd under jordbrukets eget huvudmannaskap skulle ha större utsikter att tillgodose detta krav. Vid de överläggningar som förts med jordbruksnäringens företrädare har en lösning ännu inte kunnat uppnås. Regeringen kommer dock att på nytt aktualisera frågan.

Om ett nytt skördeskadesystem

Om åtgärder för att gynna småskalig djurhållning

Anf. 136 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga.

Under en följd av år har det visat sig att vårt nuvarande skördeskadesystem inte fungerar tillfredsställande. Det visar de långt utdragna handläggningsprocesserna och den i många fall otillräckliga ersättning som har utbetalats.

Jag tog upp de här frågorna med anledning av de svåra skador som drabbade jordbruket i stora delar av vårt land under våren och hösten 1983. Då lovade jordbruksministern i ett frågesvar den 23 oktober 1984 att "arbetet med frågan om skördeskadeskyddet skall fortsätta i en särskild grupp i syfte att förslag om ändrat huvudmannaskap skall kunna läggas fram under 1984/85 års riksmöte". Så har det inte blivit, och det är verkligen anmärkningsvärt.

Årets väderleksförhållanden under vår och sommar ger otvetydigt en påminnelse om att lantbruket inte klarar sig utan ett funktionsdugligt skydd vid skördeskador.

När kommer regeringen med sitt förslag, och vilken inriktning kommer det att få? Regeringen säger genom jordbruksministern att det skall aktualiseras på nytt, men vi får inget besked om tidpunkten. Frågan måste lösas. Allt tyder på att årets skördeskador kommer att leda till stora utbetalningar utan att skördeskadefonden får något tillskott.

Överläggningen var härmed avslutad.

36 § Svar på fråga 1985/86:5 om åtgärder för att gynna småskalig djurhållning

Anf. 137 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Låt mig först slå fast att ansvaret för att djuren behandlas väl och skyddas mot lidande primärt vilar på varje enskild människa som kommer i kontakt med djur, även om det övergripande ansvaret för att djurskyddets krav tillgodoses ytterst ligger på det allmänna. Att djurskyddslagen efterlevs skall övervakas av kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnd, länsstyrelserna och lantbruksstyrelsen.

85

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

*Om åtgärder för att
gynna småskalig djur-
hållning*

Försöken att öka animalieproduktionen får inte innebära att man överskrider djurens biologiska förmåga. Inte heller får sådana åtgärder medföra risker för skador och sjukdomstillstånd. I denna debatt kommer ofta stordriften i förgrunden. Frågan är emellertid inte så enkel. Samma teknik utnyttjas i dag i produktionen relativt oberoende av besättningarnas djurantal. Den djurmiljö vi nu har är ett resultat av strävandena mot ett effektivare lantbruk. Enligt min mening är det ett gemensamt intresse för såväl producenter som konsumenter att animalieproduktionen är effektiv. Effektiviteten får emellertid inte bedömas enbart enligt kortsiktiga ekonomiska kriterier. I detta begrepp skall självfallet också inbegripas hänsyn till djurens välbefinnande och biologiska förutsättningar.

Regeringen anser att det är nödvändigt att främja produktionsformer som är anpassade till djurens biologiska förutsättningar. Forskning härom är en viktig del i det brett upplagda forskningsprogram som skogs- och jordbrukets forskningsråd har tagit fram på regeringens uppdrag. Regeringen avser att lägga fram proposition om denna forskning under höstriktsdagen.

Regeringen kommer också att låta göra en samlad utvärdering av livsmedlens kvalitet för att klarlägga hur olika produktionsformer påverkar matens kvalitet och människans hälsa.

Det är regeringens ambition att med dessa åtgärder staka ut färdriktningen mot en livsmedelspolitik med ökad satsning på kvalitet och produktionsformer som tar hänsyn till djur och miljö.

Anf. 138 PÅR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga.

Vi har haft en ganska intensiv debatt under de senaste månaderna om olika frågor som rör miljöförhållanden inom jordbruket. Inte minst har intresset kommit att inriktas, i synnerhet under de senaste veckorna, på djurens förhållanden. Det är väl inget tvivel om att det finns problem att uppmärksamma. Dessa problem är faktiskt i hög grad knutna till stordriften. Det är uppenbart att man i mycket stora besättningar inte kan ha samma typ av personlig omvårdnad av djuren som i mera småskalig djurhållning. Möjligheten att t. ex. låta hönsen vara ute och picka, något som herr jordbruksministerns partiledare uttalat sig mycket varmt för, står faktiskt i mycket hög grad i samband med djurbesättningens storlek. Det finns också ett samband mellan förutsättningarna att låta korna gå ute och skalan på driften.

Även från socialdemokratiskt håll uttalades det, i synnerhet i valrörelsen, en hel del kritik mot de förhållanden som råder i framför allt mycket storskalig djurhållning. De här uttalandena från socialdemokratisk sida väckte förhoppningar om ett nytt förhållningssätt. Socialdemokraterna har ju varit starka pådrivare av den storskaliga drift inom jordbruket och djurhållningen som har förorsakat många av de problem som vi i dag diskuterar. Det var därför som jag ställde frågan. Jag hoppades att få ett gensvar i form av en ny attityd från jordbruksministerns sida. Svaret är tyvärr något okonkret. Vad man tänker göra är tydligen att forska. Men vad som är intressant är: Kan vi också få en omläggning av jordbrukspolitiken, så att den gynnar mera småskalig drift?

Med detta anförande, under vilket talmannen övertog ledningen av kammarens förhandlingar, var överläggningen avslutad.

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

*Om återvinningen av
vissa dryckesförpack-
ningar*

37 § Svar på fråga 1985/86:8 om återvinningen av vissa dryckesförpackningar

Anf. 139 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Börje Stensson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att höja återvinningsgraden för aluminiumburkar.

Enligt riksdagsbeslutet om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium skall återvinningen uppgå till minst 75 % senast under år 1985. En redovisning av återvinningsresultatet kommer nästa år.

Det ankommer på pantbolaget att genomföra de åtgärder som behövs för att nå upp till minst 75 % återvinning. Om återvinningen inte når denna nivå är bolaget skyldigt att omgående till statens jordbruksnämnd redovisa de åtgärder man beslutat för att öka återvinningen. Det är sedan en uppgift i första hand för jordbruksnämnden att bedöma om åtgärderna är tillräckliga.

Anf. 140 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar jordbruksminister Svante Lundkvist för svaret på min fråga.

I tidningen Fri Köpenskap läste jag för någon vecka sedan en artikel med rubriken "Jordbruksdepartementet: dryckesförpackningar inte någon het fråga". Det var naturligtvis tidningens rubriksättning, men möjligen avslöjar det vad för ett intryck journalisten i fråga fick vid kontakt med jordbruksdepartementets representant. Det är säkert så som det antyds i artikeln, att miljöområdet är litet nyckfullt. Försurningen och bilavgaserna har varit och är ytterligt aktuella och allvarliga och har varit mycket debatterade den senaste tiden.

Men det är som sagt 1985 i år. När vi år 1982 fattade beslut i riksdagen om användning av aluminiumburken och ett speciellt retursystem, innefattade det att man år 1985 skulle ha uppnått minst 75 % återvinning. Det synes tveksamt om den målsättningen nås. Jag undrar: Vilken beredskap har jordbruksdepartementet i det fall återvinningsgraden inte når det man har tänkt sig?

En undersökning ger vid handen att handeln gärna kan höja panten. Nu säger jordbruksministern att jordbruksdepartementet inte har någonting med detta att göra, men jag vill i alla fall fråga om jordbruksdepartementet ändå inte har ett intresse av att följa de här frågorna mycket ingående. Vilka kontakter har man i så fall kontinuerligt med jordbruksnämnden – eller returburksbolaget? Det är en fråga som jag gärna skulle vilja ha svar på.

Anf. 141 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag har i mitt svar redovisat hur frågan skall hanteras. Det är alltså lantbruksnämnden som har att följa utvecklingen. Vi gör det självfallet också från departementets sida med intresse. Men det är pantbolaget som har skyldighet att redovisa vilka åtgärder man avser att vidta för att uppnå det som överenskommelsen innebar.

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

*Omskördesituationen
för jordbruket i norra
Sverige*

Anf. 142 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! I sammanhanget kan nämnas att det finns ett villkorslån till bolaget om 50 milj. kr. Även ur den synpunkten tycker jag det kan vara av intresse att jordbruksdepartementet har mycket nära kontakt med både bolaget och jordbruksnämnden för att veta hur det ligger till.

Det finns också representanter för handeln som säger att returburken aldrig kommer att uppleva sin tioårsdag. Återtagningsemballage är för orationellt i framtidens detaljhandel, menar många. Har jordbruksministern någon synpunkt på returbrukens framtid över huvud taget?

Anf. 143 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag avvaktar av naturliga skäl den redovisning som vi har begärt att få när försöksperioden är utgången.

Anf. 144 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret på den frågan. Den är av rätt stort intresse, för detta får ses som ett experiment när det gäller att ta tillbaka vad man använder. När samhället har stött just den här återtagningsanordningen är det av speciellt intresse att följa upp saken med hänsyn till vad som kan göras i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

38 § Svar på frågorna 1985/86:14 och 28 om skördesituationen för jordbruket i norra Sverige

Anf. 145 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag besvarar frågorna från Börje Hörnlund och Hans Dau i ett sammanhang.

Jag har med största uppmärksamhet följt händelseutvecklingen beträffande skördesituationen i norra Sverige. Mot bakgrund av vad jag därvid inhämtat har regeringen i dag beslutat att som en omedelbar åtgärd ge statens jordbruksnämnd bemyndigande att besluta om rabatter på fodersäd för att underlätta för jordbrukare med utebliven eller minskad skörd att köpa in fodersäd till sina djur från andra delar av landet. Vidare har regeringen uppdragit åt statistiska centralbyrån att vidta sådana förberedelser att det blir möjligt att före årets utgång utbetala förskott på ersättning från skördeskadestyddet.

Anf. 146 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Tack för svaret, jordbruksministern.

Skördeskadorna bara i Västerbotten beräknas uppgå till 110 milj. kr. Det är klart att det är väldigt kännbart, speciellt som lönsamheten på senare år har blivit svag för jordbrukarna även vid ett gott skördeår. Man räknar med att spannmålen bara kommer att ge en tredjedel av normal skörd, att även hö och ensilage ger klart sämre resultat än normalt och att potatisen ger 50–60 % av normal skörd. Därför är det viktigt med klara besked från regering och

riksdag, och de här båda beskeden är alltså välkomna.

Men det gäller också att ge långsiktiga besked. Det råder inget tvivel om att det regionalpolitiska stödet till jordbruket i Norrland – Norrlandsstödet – måste förbättras och att resurser måste avsättas för norrländsk växtförädling. Och det är bråttom, för regering och riksdag har sagt att det är önskvärt att norrländskt jordbruk skall bibehålla sin nuvarande omfattning. Men med nuvarande prispress minskar antalet jordbrukare i mycket snabb takt och därmed jordbruksproduktionen.

Dagens svar är alltså bra, men det måste också komma till svar när det gäller hur saker och ting långsiktigt skall ordnas upp.

Emellertid är det en bit som fattas i svaret. Det är ett stort antal mycket skuldsatta jordbrukare som far speciellt illa nu. De har inte fått något besked.

Anf. 147 HANS DAU (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret. Även om man inte har hunnit ta del av de åtgärder som regeringen har föreslagit är det ju tacknämligt att de har kommit.

Vad som kan sägas är väl ändå att de här beskeden har dröjt alltför länge, som vi ser på saken uppe i Norrland. Det är känt sedan tidigt på hösten eller redan från sensommaren att det finns stora problem, och jag tycker att jordbruksministern – framför allt när han besökte Västerbotten – borde ha insett att här behövdes snabba åtgärder. Med en viss överdrift kan man säga att detta nästan är att komma med gräset när kon är död. Det har vidtagits ganska omfattande panikåtgärder med utslaktningar som följd. Som Börje Hörnlund säger går jordbruket i Norrland snabbt mot en minskning av antalet brukningsenheter, och det kommer att medföra stora problem även för förädlingsindustrin.

Dessutom tror jag inte att de här åtgärderna är tillräckliga vare sig kort- eller långsiktigt. De ytterligare åtgärder som behövs för att klara den svåra situationen borde komma mycket snabbare än vad vi hitintills har sett.

Anf. 148 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag vill påpeka att de frågor som har ställts till mig gällde skördeskadesituationen, och dem har jag svarat på.

När jag haft resonemang med jordbrukarnas LRF-avdelningar från Norrbotten och Västerbotten har de haft full förståelse för att vi måste kunna överblicka läget på skördeskadesidan innan vi kunde gå till aktion. Det har vi gjort i den ordning vi var överens om.

Jag har dessutom tillsatt en arbetsgrupp – för att, trots att jag inte har fått frågan, ge besked inför de andra diskussioner som skall föras – som har att samordna övriga insatser som riksdagen redan har uttalat sig för, bl. a. de 40 milj. kr. som gäller de mest strandsatta jordbrukarna och andra åtgärder som kan förekomma i bilden. Där kommer besked att kunna lämnas när lantbruksstyrelsen haft tillfälle att pröva de ansökningar som föreligger i sammanhanget.

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

*Om miljöförstörelsen
i Kattegatt och
Nordsjön*

Anf. 149 HANS DAU (m):

Herr talman! Jag menade i min propå att vad som har gått för sakta är just det som gäller den akuta situationen. Den kände vi ju till redan i slutet av augusti, och jag vet att jordbruksministern då var uppe bl. a. i Västerbotten.

Sedan är det tacknämligt att man har satt till en arbetsgrupp som skall se ytterligare på den svåra situationen på jordbrukets område i Västerbotten. Vi får hoppas att även de åtgärder sker snabbt, för detta är ett mycket akut problem.

Överläggningen var härmed avslutad.

39 § Svar på fråga 1985/86:32 om miljöförstörelsen i Kattegatt och Nordsjön

Anf. 150 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Kenth Skårvik har frågat mig vilka initiativ jag avser ta med anledning av rapporter om miljöförstörelsen i Kattegatt och Nordsjön.

Vad som händer med miljön i våra havsområden är av stor betydelse. Regeringen följer därför utvecklingen med uppmärksamhet. Utvecklingen är dock inte entydig. Algbloomingar och försämrade syreförhållanden pekar i negativ riktning, medan minskad halt av DDT och PCB pekar i positiv.

I Sverige har vidtagits en rad åtgärder för att minska föroreningen av våra vattenområden. Låt mig t. ex. erinra om utbyggnaden av de kommunala avloppsreningsverken, minskningar av industrins utsläpp och åtgärder mot växtnärläcksage från jordbruket, bl. a. genom nyligen genomförda skärpningar i miljöskyddslagen.

Vad som sker i andra länder är också av stor betydelse. Den svenska regeringen har därför sedan många år tillbaka verkat inom de olika internationella organ som arbetar med skydd av Nordsjöns miljö. Jag syftar främst på konventionen om förhindrande av havsföroreningar genom dumpning, den s. k. Oslokonventionen, och konventionen om förhindrande av havsförorening från landbaserade källor, den s. k. Pariskonventionen. Sverige har arbetat aktivt inom ramen för dessa konventioner i syfte att successivt införa allt strängare regler.

Regeringen avser att med all kraft fortsätta detta arbete på såväl nationell som internationell nivå.

Anf. 151 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret, som trots allt var en bekräftelse på att det arbetas ganska hårt i denna fråga.

Sedan en tid tillbaka har det med jämna mellanrum talats om vatten längs våra kuster. Faran är stor att dessa vatten inom en relativt kort tid kommer att vara döda hav. Min fråga gällde speciellt de västliga haven, men jag förstår att samma öde kan drabba de östliga haven, vilket inte gör situationen bättre. Vi är på väg mot en katastrof om inget görs.

Jag har haft flera samtal med forskare från Kristineberg, havsfiskelaboratoriet i Lysekil, samt Tjärnö i Strömstad. De konstaterar att rapporterna är sanningsenliga, även om oron är av olika allvarlighetsgrad. Anklagelser från

olika håll har också riktats mot politikerna, som inget gör och inte vågar ta några initiativ till åtgärder. Senast skedde det vid en fiskemässa på Öckerö.

Forskarna lägger en hel del av skulden på gödslingen, som de ser som ett växande hot när det gäller miljöförstöring av haven. Det talas om utsläpp av gifter och tungmetaller, men den allt starkare gödslingen blir ett ännu värre hot. Det gäller inte bara Sverige, utan även andra länder.

Herr talman! Jag vill därför fråga jordbruksministern: Förs det i dag förhandlingar som är meningsfulla vad gäller just dessa problem? Görs inget snarast, kommer våra hav i både öster och väster att vara döda hav och stinkande dypölar.

Forskarna säger att de vet hur haven skall räddas, bara vi har möjlighet att ta initiativ till åtgärder. Det blir stora problem ur både ekonomisk och politisk synvinkel strandstaterna emellan.

Ser jordbruksministern något positivt resultat av de insatser som hittills har gjorts? Om så inte är fallet måste vi satsa mer i form av ytterligare forskning. Har vi möjligheter till det, jordbruksministern?

Anf. 152 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Detta arbete fortgår kontinuerligt. 1984 deltog jag i en ministerkonferens om Nordsjöns miljö anordnad av Förbundsrepubliken Tyskland. Vid den konferensen lades grunden till en intensifiering av det arbete som nu pågår för att skydda Nordsjöns miljö. Under 1987 kommer en ny ministerkonferens om Nordsjöns miljö att anordnas, denna gång i Storbritannien.

Sverige kommer fortlöpande att vara aktivt för att främja alla ansträngningar som kan göras för att motverka de svåra risker som vi här står inför.

Anf. 153 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för det senaste svaret. Jag hoppas att vi här i landet gemensamt, över alla partigränser, kan arbeta med dessa frågor. Det är många människor i vårt land som är mycket oroliga för det som händer. Det tragiska är att vi som sagt inte är ensamma och därför inte kan ta initiativ i obegränsad utsträckning.

Jag tror, och litar på, att jordbruksministern kommer att föra förhandlingarna på ett positivt sätt, så att vi även i fortsättningen kan använda våra hav så som vi vill.

Överläggningen var härmed avslutad.

40 § Ändring av den preliminära tidsplanen

Anf. 154 TALMANNEN:

Med ändring av den preliminära tidsplanen tar kammarens sammanträden måndagarna den 14 oktober och den 4 november sin början kl. 12.00.

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

Meddelande om interpellationer

41 § Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1985/86:1 Förslag till ny plan- och bygglag

1985/86:2 Förslag till lag om exploateringssamverkan, m. m.

1985/86:3 Förslag till lag om hushållning med naturresurser m. m.

1985/86:19 Lokalisering av kemikalieinspektionen

42 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställts

den 9 oktober

1985/86:18 av *Bengt-Ola Rytter* (s) till statsrådet Birgitta Dahl om åtgärder för att förebygga dammkatastrofer:

Det mycket rikliga regnandet under sommaren och hösten ledde till ett antal allvarliga tillbud i Kopparbergs och Gävleborgs län. En damm – Noppikoski – brast på grund av att man inte lyckades öppna dammen, och en annan damm – Vässinkoski – var nära att brista. För övrigt skedde omfattande översvämningar i de berörda länen som också kan förklaras av det myckna regnandet.

Trots att lyckliga omständigheter ledde till att en större katastrof inte inträffade anser jag att man bör se mycket allvarligt på det inträffade. Det finns anledning att ifrågasätta om kraftföretagens planering verkligen omfattar åtgärder för att förebygga händelser av denna typ. Det förefaller mig som om kraftföretagen mer eller mindre togs på sängen av det inträffade och att samordningen mellan företagen och kommunerna, som har ansvaret för räddningstjänsten, fungerade dåligt.

Jag anser att det är en självklarhet att samhället skall ta ansvaret för att vidta åtgärder, så att inte händelser av detta slag upprepas.

Mot denna bakgrund hemställer jag att till energiministern få ställa följande frågor.

1. Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att förebygga upprepningar av dammbrottet i Noppikoski?
2. Avser regeringen ta initiativ till att förbättra samordningen mellan åtgärder för att öka dammsäkerheten och samhällets räddningstjänst?
3. Kommer regeringen att tillsätta en utredning för att undersöka dessa frågor?

1985/86:19 av *Paul Lestander* (vpk) till industriministern om boardproduktionen i Piteå och Jokkmokk, m. m.:

Enligt uppgift har Swanboard nu beslutat att upphöra med boardproduktionen i Piteå och Jokkmokk. Detta drabbar både dessa kommuner och Norrbottens län mycket hårt. Detta självklara konstaterande får inte skymma sikten för det mest intressanta: Vilken strategi har regeringen för att

ersätta de förlorade jobben? Vad skall lokalerna, arbetskraften och kunnandet vid dessa arbetsställen användas till i fortsättningen?

Under den allmänna motionstiden i år väckte vpk en motion om ett forsknings- och utvecklingsprojekt kring torven som industriellt råvarumaterial vid ASSI:s anläggningar. Denna framtidssatsning borde ha gjorts under alla förhållanden. Nu ter den sig ännu mer välbehövlig, då den i dagsläget kunde ha ersatt förlorade jobb.

Med hänvisning till det anförda vill jag till industriministern ställa följande frågor:

1. Vilka planer har regeringen för att ersätta jobben som försvinner i Jokkmokk och Piteå vid ovannämnda nedläggning av boardtillverkningen?
2. Kan regeringen tänka sig att satsa på forsknings- och utvecklingsarbete kring torven som industriellt råmaterial för att skapa nya jobb där man nu lägger ner boardtillverkningen?
3. Är regeringen beredd att samordna trähusindustrins resurser och bidra till att möjliggöra tillverkning av lämpliga hus för naturkatastrofdrabbade områden?
4. Kommer regeringen i fall av att sådan produktion inleds att medverka till att förlägga denna till Jokkmokk och/eller Piteå?

den 10 oktober

1985/86:20 av Rosa Östh (c) till statsrådet Gertrud Sigurdsen om ökade vårdresurser för aidspatienter:

"Hjälpökande avvisas varje dag", "Aidsbekämparna har inga pengar kvar". Det här är exempel på den senaste tidens alarmerande rapporter. Vad det handlar om är situationen för narkomanvården i Stockholm. Förtvivlade injektionsmissbrukare, som av rädsla för aids söker hjälp för sitt missbruk, kan inte tas emot. Från socialdepartementet meddelas att hundratals personer avvisats från sjukhusen i Stockholms län.

Rapporter visar att av de narkotikamissbrukare som hittills testats var 10 % HTLV 3-positiva, dvs. bärare av det virus som i värsta fall leder till aids. Bryter man ut heroinmissbrukarna visar det sig att hela 40 % av den gruppen var smittade.

Det förefaller vara en rad olyckliga faktorer som samverkar till att så många vård sökande avvisats och att inte ens tillgängliga vårdplatser utnyttjats. Klart är ändå att de samlade resurserna i Stockholmsområdet är helt otillräckliga.

Från socialstyrelsen har föreslagits att Ulleråkers sjukhus i Uppsala skall göras till något av ett centrum för aidssmittade heroinister, genom en kraftig utökning av antalet platser för metadonbehandling av intravenösa narkotikamissbrukare som är HTLV 3-positiva. Förslaget har dock avvisats av Uppsala läns landsting bl. a. med hänvisning till de stora problem som skulle bli följden för Uppsala län såväl för narkomanvården som för den psykiatriska vården. Enligt den vårdideologi som numera allmänt tillämpas skall vård så långt möjligt ges i hemlänet.

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

Meddelande om interpellationer

Allt talar således för att inga ansträngningar får sparas när det gäller att förbättra den synnerligen akuta situationen för narkomanvården i Stockholms län. Även om det normalt sett är fråga om landstings- och primärkommunala uppgifter, måste den nu uppkomna situationen ses i ett vidare perspektiv. Eftersom det otvivelaktigt är av största allmänna intresse att spridningen av aids stoppas, måste det finnas anledning till ett regeringsingripande.

Jag vill därför ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att lösa de finansiella frågorna när det gäller att snabbt utöka vårdresurserna i anslutning till aidsepidemin?

1985/86:21 av *Kerstin Göthberg* (c) till statsrådet Anita Gradin om vissa invandrarkvinnors rättsliga situation:

Det finns en grupp kvinnor i vårt land som är mer utsatta och rättslösa än de flesta andra.

Det är de som kommer till Sverige bortgifta, enligt sitt lands lagar och kultur, med män de aldrig träffat. Deras situation kan bli fruktansvärd, det finns flera exempel på detta.

Psykisk och fysisk misshandel är inte ovanlig, och kvinnan är helt utlämnad till sin man.

Enligt muslimsk lag har också mannen rätt till skilsmässa om han inte är "nöjd" med sin hustru. Då återstår i många fall för dessa kvinnor utvisning till sitt hemland, med vad detta innebär av förnedring och uteslutning ur familjegemenskapen, enligt landets kultur.

Jag vill därför fråga invandrarministern:

1. Vad ämnar regeringen göra för att dessa kvinnors situation förbättras?
2. Har invandrarministern några synpunkter på hur man skall kunna förhindra denna "hustruimport"?

1985/86:22 av *Oswald Söderqvist* (vpk) till statsrådet Birgitta Dahl om förvaringen av radioaktivt avfall:

Svensk Kärnbränslehantering, SKB, har valt ut Almunge utanför Uppsala för provborrningar i sökandet efter en förvaringsplats för kärnkraftens avfall.

Beskedet väcker som vanligt, och med all rätt, protester främst hos de närmast boende, men också hos många andra medborgare, inte minst i Uppsala tätort. En mycket stor majoritet av svenska folket har sagt nej till kärnkraft som en framtida energikälla i Sverige. Många, också bland dem som stödde Linje 2 i folkomröstningen, ville se en snabb avveckling av kärnkraften och ett nej till startandet av de sista två stora reaktorerna Forsmark 3 och Oskarshamn 3. Motståndet mot avfallslagret för lågt och medelaktivt avfall under havsbotten utanför Forsmark, det s. k. SFR 1, har varit stort, och en förvaring av det slaget har utdömts av geologisk expertis. Ingen instans, inte SKB, inte statens strålskyddsinstitut och inte regeringen, har heller kunnat ge någon godtagbar förklaring till varför man just skall spränga sig ner under havsbotten med sådana anläggningar.

Nu drar SKB land och rike runt och borrar för att, som man säger, hitta "sprickfria" bergskroppar, på senare tid modifierat till "lämpliga" förvaringsplatser för det högaktiva avfallet. Men lika litet som när det gäller SFR 1 kan SKB eller regeringen och dess energiminister lämna några garantier för att man någonsin hittar sådana "lämpliga" platser, eller att det över huvud taget går att förvara detta gift på ett sätt "som kan godtas med hänsyn till säkerhet och strålskydd". Det sista citatet är hämtat ur lagen om kärnteknisk verksamhet. Det finns ännu inte någon metod utvecklad för förvaring av kärnkraftens avfall som uppfyller ens dessa suddiga bestämmelser. Då är det också till ringa tröst att nästa punkt i lagen talar om krav på forskning för att avfallet "skall kunna hanteras och slutförvaras på ett säkert sätt".

Men det oroar inte regeringen och energiministern. De har redan drivit igenom en utökning av det svenska kärnkraftsprogrammet från elva till tolv reaktorer, gett tillstånd till effekthöjningar vid Oskarshamnsverket 1982 och är uppenbarligen beredda att ge tillstånd till motsvarande höjningar vid Forsmark och Barsebäck – vid det sistnämnda verket trots protester från vårt grannland Danmark.

Så fortgår bedrägeriet med kärnkraftens inlemmande i det svenska energisystemet för all framtid, trots ett uttalat nej till kärnkraften i folkomröstningen och riksdagsbeslutet om avveckling senast år 2010. Och nu har turen kommit till Uppsala. Almunge kan bli en av de "lämpliga" platser där högaktivt avfall skall förvaras. Men i stället för att borra för miljontals kronor av skattebetalarnas pengar efter något som man inte vet om det kan användas borde resurserna inriktas på snabb och resolut forskning efter den "metod" som lagen talar om.

Jag vill ställa följande frågor till energiministern:

1. Finns det någon metod för förvaring av radioaktivt avfall som uppfyller fordringarna i lagen om kärnsäkerhet 7 § punkt 1?
2. Är det klarlagt om förvaring i berg på 500 m djup eller någon annan nivå uppfyller fordringarna i samma lagparagraf punkt 2?
3. Hur mycket pengar har hittills förslösats av SKB på borringar liknande den som nu planeras i Uppsala?
4. Har regeringen och/eller energiministern någon uppfattning om vilken forskning och vilka undersökningar som i dagsläget bör prioriteras när det gäller förvaringen av kärnkraftsavfall?
5. Är energiministern beredd att medverka till att borringar liknande Almungeprojektet stoppas om pengarna kan användas på ett bättre sätt?

1985/86:23 av Göte Jonsson (m) till statsrådet Gertrud Sigurdsen om ökat antal vårdplatser för missbrukare:

I 23 § socialtjänstlagen anges: "Behovet av hem för vård eller boende inom varje landstingskommun skall tillgodoses av landstingskommunen och kommunerna i området." Det har nu uppstått en alarmerande bristsituation i vad gäller tillgång på platser vid behandlingshem. Detta är mycket allvarligt och gäller såväl för vård utan samtycke, enligt LVM, som vid frivillig vård.

Missbrukare måste kunna beredas vård, och det är helt nödvändigt att behovet av vårdplatser tillgodoses. Brist på vårdresurser kan få katastrofala

konsekvenser för enskilda missbrukare, och "Lagen om vård av missbrukare" sätts ur spel, om länsrättens beslut inte kan fullföljas genom en adekvat vård.

Jag vill med anledning av detta fråga statsrådet Gertrud Sigurdsen:

Vilka åtgärder avser statsrådet vidtaga i syfte att häva den svåra bristen på vårdplatser inom missbruksvården?

1985/86:24 av *Margó Ingvardsson* (vpk) till socialministern om ökat antal elevassistenter i särskolan:

Stockholms läns landsting brister uppenbarligen i sitt ansvar för barn som genom omsorgslagen tillhör särskolan. Fyra skolpliktiga barn i Tyresö-Haninge har ej kunnat beredas plats i särskola på grund av att medel för nödvändiga elevassistenter ej beviljats. De är därmed utestängda från den undervisning de enligt omsorgslagen har rätt till. Det finns även stora brister för redan placerade elever. En del elever tvingas till att gå i skolan färre timmar än vad de egentligen skall. I en skola sker undervisningen i ett litet rum som ursprungligen är avsett som väntrum för taxi. Generellt är personalresurserna och hjälpmedlen otillräckliga. Eleverna får ej berättigad undervisning, största delen av lärarnas tid går åt till matträning, blöjbyte, toaletträning, duschning, lyftning och påklädning av barnen.

Landstinget är väl medvetet om dessa brister, men hänvisar till otillräckliga resurser.

Enligt nuvarande bestämmelser omfattas behov av personlig hjälp av omsorgslagens omvårdnadsansvar. Förhållandena i särskolan i Tyresö-Haninge aktualiserar frågan hur tvingande för huvudmannen dessa bestämmelser är.

I regeringens proposition 1985/86:10 med förslag till ny skollag, som skall träda i kraft den 1 juli 1986, föreslås att skolplikten och skolundervisningen för psykiskt utvecklingsstörda barn och ungdomar skall regleras i skollagen. Intill dess denna lagändring träder i kraft regleras bestämmelserna om särskolan i omsorgslagen.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag att få ställa följande frågor till socialministern:

1. Hur tvingande är omsorgslagens omvårdnadsansvar för huvudmannen när det gäller ansvaret att anställa tillräckligt antal elevassistenter för elevernas behov i särskolan?
2. Kommer regeringen att vidtaga några åtgärder med anledning av förhållandena i särskolan i Tyresö-Haninge?
3. Har regeringen någon uppfattning om huruvida liknande missförhållanden finns inom särskolan på andra håll i landet?
4. Finns det skäl att komplettera förslaget till ny skollag med bestämmelser om skyldighet för huvudman att svara för tillräckligt antal elevassistenter för att möjliggöra undervisning i särskolan?

1985/86:25 av *Nic Grönvall* (m) till industriministern om avveckling av Svenska Varv AB:

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

Meddelande om interpellationer

Svenska Varv AB bildades för att utgöra organ för den svenska statliga varvpolitiken och för att samordna de många problem som var förenade med utvecklingen inom varvsindustrin.

Sedan beslut nu fattats om nedläggning av Uddevallavarvet och sedan Zenit utskilts från Svenska Varv, liksom även avvecklingen av Uddevallavarvets fartygsinnehav, har koncernledningsverksamheten i Svenska Varv kommit att dramatiskt förändras.

Riksdagen har beslutat att ytterligare anslag icke skall lämnas till svensk varvsverksamhet. De återstående varven Cityvarvet, Arendalsvarvet och Kockums går således in i en mycket kritisk period där det är angeläget att handlingsfriheten är stor för företagsledningarna i de olika företagen. Det finns tecken som tyder på bättre tider för reparationsverksamheten eftersom med all sannolikhet sjöfarten under återstoden av 80-talet och in i 90-talet kommer att utnyttja äldre tonnage som kommer att kräva ökande grad av reparationsverksamhet. Det fordras emellertid stor kreativitet och aktiv marknadsföring för att leda marknadseffekterna av denna möjliga utveckling till Cityvarvet.

För Arendalsvarvets framtida möjligheter krävs att företagsledningen där får möjlighet att utnyttja de skickligt uppbyggda resurserna i Arendalsvarvet för att attrahera privatkapital och för att möjliggöra en expansion ytterligare in i den konkurrensutsatta offshore-sektorn.

För Kockums gäller, för att man skall kunna fortsätta att bygga fartyg, att den verksamheten kan bedrivas självständigt och med utnyttjande av alla inom Kockums tillgängliga resurser.

Att sammanhålla dessa tre varv, som delvis kan komma i konkurrenssituation, i en koncern är direkt negativt för möjligheterna att utveckla varven dels till ökad lönsamhet, dels till ökad attraktion av enskilt kapital.

Svenska Varv AB nödgas självklart följa aktiebolagslagens regler om det egna kapitalets bevarande. Detta kan innebära att Svenska Varv AB måste kräva av dotterbolagen att där uppbyggda resurser i form av konsolideringar och fonderingar upplöses i en eller annan form för att stärka kapitalbildningen i moderbolaget. Svenska Varvs-koncernen blir på detta sätt en börda när det gäller möjligheterna att utveckla varven till självständiga lönsamma företagsenheter.

Är industriministern beredd att medverka till att moderbolaget Svenska Varv AB avvecklas genom att de icke varvsbundna företagen utsåls till andra ägare, inom den privata sektorn eller inom statsföretagssektorn, och är industriministern beredd att medverka till att de tre kvarstående varven direktägs av staten för att därmed möjliggöra snabba självständiga beslut och en utveckling av vart och ett av företagen?

1985/86:26 av *Mats Karlsson* (s) till justitieministern om förstärkt bevakning av naturvårdsintressena i vattenmål:

Nedre Dalälven är ett av de primära rekreatiomsområdena i landet.

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

Meddelande om interpellationer

Motiven är naturvårdsvärdena och möjligheterna till rekreation och friluftsliv. Ett av de största naturvärdena representeras av Båtforsområdet. I den fysiska riksplaneringen 1972 angavs det vara ett riksojekt för vetenskaplig-kulturell naturvård. Härigenom har naturvårdsverket betecknat det som ett nationellt intresse att bevara dess naturvärde för framtiden. De främsta motiven är förekomsten av dels bestånd av ädla lövträd, dels natur- och urskogsbestånd med tillhörande djurliv samt dels svämsedimentbildningar med s. k. älvängar.

Dalälven är i berört område reglerad för vattenkraftsutvinning i Untraverken och Lanforsen. En vattendom från 1923 reglerar förhållandena och ålägger kraftintressena bl. a. att hålla s. k. laxtrappor och att släppa fram vatten i dessa. Det betyder att vattengenomrinningen i Båtforsområdet är låg och egentligen skulle behöva ökas. Naturvårdsföreträdaerna – länsstyrelsen i Uppsala län och naturvårdsverket – har även utarbetat underlag för att hos vattendomstolen begära en omprövning av vattendomen i syfte att få en ökad vattengenomströmning i Båtforsområdet.

Det allmännas intressen skall emellertid enligt vattenlagen företrädas av kammarkollegiet. Detta har gjorts uppmärksamt på naturvårdens krav i Båtforsområdet, bl. a. i ett yttrande från naturvårdsverket den 22 april 1984, vilket kollegiet lovat vidarebefordra till vattendomstolen. Kraftverksintressenterna å sin sida har framställt önskemål om att slippa åliggande att hålla laxtrappor och släppa vatten i dessa.

I maj 1985 träffar kammarkollegiet ett avtal med kraftintressenterna vari dessa mot en ersättning i fiskeavgifter tillåts stänga laxtrapporna och därigenom strypa vattentillgången i Båtforsområdet. Kollegiet återkallar vidare i avtalet sina yrkanden om en minimitappning av naturvårdsskäl på berörd älvsträcka. Avtalet blev en överraskning för de samhällsinstanser som har att bevaka naturvårdsintressena. Såväl naturvårdsverket, länsstyrelsen, Tierps kommun, Sveriges ornitologiska förening som lokala ideella naturskyddsföreningar är med rätta upprörda över kammarkollegiets ensidiga avtal och försöker nu förmå kollegiet häva detsamma.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag ställa följande fråga till justitieministern:

Vilka åtgärder är justitieministern beredd vidta för att stärka naturvårdsintressena vid behandling av mål enligt vattenlagen?

1985/86:27 av *Martin Olsson* (c) till jordbruksministern om översyn av jordförvärvslagen:

För att få – eller behålla – en livskraftig landsbygd med tillräckligt befolkningsunderlag för service, trivsel och gemenskap fordras att det på landsbygden bor såväl heltids- som deltidsjordbrukande familjer samt många människor utan direkt anknytning till de areella näringarna.

Genom den alltsedan slutet av 1940-talet bedrivna rationaliseringspolitiken inom jordbruket har antalet jordbrukande familjer minskat kraftigt. Trots att poliken hela tiden haft inriktningen på att skapa s. k. bärkraftiga enheter, som skall ge en familj full sysselsättning och erforderliga inkomster,

är alltså majoriteten av de drygt 100 000 jordbrukarfamiljerna deltids- eller kombinationsjordbrukare.

Får den hittills förda rationaliseringspolitiken fortsätta och tillstånd för förvärv i huvudsak endast ges så att vi får fastigheter som lantbruksnämnderna anser bärkraftiga eller utvecklingsbara, kommer antalet jordbrukare att fortsätta att minska kraftigt och landsbygdens befolkningstal att krympa. Frågan är om det även i fortsättningen skall vara lantbruksnämnderna som skall avgöra om en fastighet är lämplig för en intresserad familj eller om familjen främst själv skall få avgöra detta.

Både för att få tillräckligt stor befolkning på landsbygden och för att tillgodose många människors önskemål att etablera sig där måste enligt min – och många – uppfattning jordförvärvslagen ses över. Ett ytterligare skäl för översyn av förvärvsreglerna är bl. a. vikten av att kunna satsa på alternativa driftformer. Själv har jag tillsammans med ett växande antal medlemmar årligen väckt motioner med detta krav i riksdagen sedan 1982 och därvid motiverat kraven ganska utförligt.

Under de senaste åren har opinionen markant ökat för översyn av jordförvärvslagen. Det visas av de kraftiga opinionsyttringarna från de små jordbrukarna, som inte längre stillatigande accepterar att de nödvändigtvis skall vara sista generationen på de gårdar som inte lantbruksnämnderna anser skall få vara kvar. Det visas även av att numera många andra, bl. a. representanter för olika partier, uttalat sig för översyn av jordförvärvslagen i syfte att mer se till vikten av boende på landsbygden än till att få till stånd fler heltidsjordbruk. I tidningen Land den 9 augusti i år uttalade sig exempelvis jordbrukspolitiker från varje riksdagsparti, med undantag för socialdemokraterna, för en sådan översyn.

1979 års jordförvärvslag utformades med hänsyn till erfarenheterna och situationen på 1970-talet. Men jordbruksförhållandena har ändrats avsevärt sedan dess ur olika synpunkter. De förhoppningar som många satte till den nya jordförvärvslagen skulle innebära att det blev lättare att få förvärva mindre jordbruksfastigheter i och med att regionalpolitiska hänsyn skall tas ser enligt samstämmiga uppgifter från landets olika delar inte ut att ha gått i uppfyllelse i någon större utsträckning.

Det kan även nämnas att Danmark nyligen ändrat sina förvärvsregler i riktning mot att underlätta förvärv av mindre jordbruksfastigheter.

Mot bakgrund av vad jag ovan anfört hemställer jag att till jordbruksministern få ställa följande fråga:

Avser regeringen att låta företa en översyn av jordförvärvslagen främst i syfte att förbättra förutsättningarna för förvärv av mindre jordbruksfastigheter?

Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 9 oktober

1985/86:65 av *Lars Sundin* (fp) till utbildningsministern om täckningsbidragen till högskolorna:

I skrivelse till regeringen den 22 april 1985 och den 8 juli 1985 har UHÄ begärt medel för täckning av merkostnader på grund av ingångna löneavtal. Högskolornas planering och budgetering av verksamheten inför ett nytt läsår utgår från att man får dessa s. k. täckningsbidrag. Något beslut av regeringen har ännu inte kommit högskoleenheterna till handa.

När avser regeringen fatta beslut om täckningsbidragen till högskolorna?

1985/86:66 av *Björn Molin* (fp) till statsrådet Gertrud Sigurdsen om vidgat lagstadgat patientskydd inom åldringsvården:

Under sommaren och hösten har enligt tidningsuppgifter flera fall av inhuman behandling av sjuka åldringar förekommit.

Kan dessa fall motivera ett utöver gällande lagstiftning vidgat *lagstadgat* patientskydd?

den 10 oktober

1985/86:67 av *Sigge Godin* (fp) till socialministern om statsbidragen till kooperativa daghem och fritidshem:

Enligt regeringens proposition 1984/85:209 utgår statsbidrag till alternativa barnomsorgsformer under förutsättning att dessa daghem/fritidshem finns upptagna i kommunens barnomsorgsplan och att den som driver verksamheten är en sammanslutning av föräldrar som gemensamt tar ansvaret för sina egna barn eller har anknytning till en ideell organisation.

Det finns flera exempel på att föräldrar sammanslutit sig och bildat kooperativa daghem. Verksamheterna bedrivs i ändamålsenliga lokaler och med pedagogisk ledning. Trots att föräldrakooperativen fyller alla rimliga krav som kan ställas på verksamheten vägrar kommunens ledning, av ideologiska skäl, att ta upp verksamheten i kommunens barnomsorgsplan. Detta trots de positiva synpunkter som regeringen har på föräldrakooperativ verksamhet i ovanstående proposition.

Ett sådant exempel är Mjälloms förskola i Kramfors kommun.

Med anledning härav vill jag ställa följande fråga:

Vilka åtgärder ämnar socialministern vidta för att statsbidrag skall kunna utgå till kooperativa daghem/fritidshem som fyller rimliga krav på verksamheten men ej tas med i kommunernas barnomsorgsplaner?

1985/86:68 av *Agne Hansson* (c) till industriministern om sysselsättningen vid Eds Cellulosa AB i Västervik:

Prot. 1985/86:7
10 oktober 1985

Meddelande om frågor

Norra delen av Västerviks kommun hotas av en allvarlig sysselsättningskris, sedan Eds Cellulosa AB med 107 anställda har gått i konkurs.

Samhället Edsbruk står och faller med vad som händer efter konkursen vid massafabriken, eftersom samhället helt är uppbyggt kring sysselsättningen vid fabriken.

Oron inför framtiden är därför stor i bygden.

Regeringen har avvisat kommunens begäran om statlig medverkan för att lösa krisen vid Eds Cellulosa AB.

Mot bakgrund härav vill jag fråga industriministern om regeringen är beredd att vidta några åtgärder och i så fall vilka för att lösa sysselsättningskrisen i Edsbruk och i norra delen av Västerviks kommun?

1985/86:69 av *Bengt Harding Olson* (fp) till justitieministern om vidgade möjligheter till resning i brottmål:

I det riksbekanta s. k. bombmålet har nu framkommit att åklagaren i ett tidigare mål mot samma person om allvarlig brottslighet varit jävig till följd av sexuellt förhållande med den åklagades sambo.

Försvararen har krävt att resning skall beviljas i det tidigare målet. RÅ har nu förklarat att jäv visserligen föreligger men att lagliga förutsättningar för resning saknas.

Med stöd av ovanstående vill jag fråga justitieministern:

Är justitieministern beredd att ändra RB för att vidga möjligheterna till resning i sådana brottmål?

1985/86:70 av *Wiggo Komstedt* (m) till utrikesministern om kravet på visum för inresa i Sverige i vissa fall:

Enligt uppgifter från berörda myndigheter behöver medborgare från Polen och Östtyskland som innehar tjänstepass inte ha visum för inresa till Sverige.

Jag vill fråga utrikesministern: Varför?

44 § Kammaren åtskildes kl. 18.09.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Gunborg Apelgren